

Directa

Desembre 2025

#595

5 €

**Coalició
antidrets**

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel.: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
directa.cat
Dipòsit legal: B 16982-2016
ISSN 3081-4634
ISSN edició impresa 3081-4626

La *Directa* s'imprimeix a Lerigraf SL,
C. de la Premsa, 2, Alcoletge, Lleida.

Aquesta publicació intenta escriure
amb un llenguatge no racista, no sexista
i no androcèntric.

La *Directa* no comparteix necessàriament les
idees expressades als articles d'opinió.

La *Directa* és una publicació associada a l'APPEC.

La *Directa* ha rebut enguany una subvenció
de la Generalitat de Catalunya, que
representa menys d'un 5% del pressupost
de la cooperativa.

General:
directa@directa.cat
Redacció Catalunya
redaccio@directa.cat
Redacció País Valencià
paisvalencia@directa.cat

Edició
Eloi Latorre
Correcció
Miriam Tijani
Coordinació web
Gemma Garcia, Jesús Rodríguez,
Ester Fayos, Txell Rigol i
Albert Alexandre
Coordinació País Valencià
Ester Fayos
Administració i subscripcions
Jordi Vilaró Donat
Coordinació de fotografia
Victor Serri i Joanna Chichelnitzky
Coordinació d'art
Pau Fabregat
Comunicació
Carla Benito
Xarxes socials
Anaïs Borràs
Publicitat i distribució
Míriam Blàzquez
Coordinació d'audiovisuals
Marta Pérez

Coordinacions de la revista:
Sota focus
Jesús Rodríguez
Sobiranes
Guillem Martí i Tere Alberó
Fórmules
Txell Rigol i Pau Fabregat
Decreixement
Txell Rigol
Indirecta
Mariana Cantero
Vincles
Ester Fayos
Rebost
Giuseppe Savino, Sara Romero
i Jordi Garcia
La central
Victor Serri
Internacional
Albert Alexandre, Oriol Andrés,
Berta Camprubí i Joan Mas
L'entrevista
Gemma Garcia i Giuseppe Savino
Ideari
Adrián Crespo, Anaïs Borràs
i Eloi Latorre
Imperdibles
Eloi Latorre
De memòria
Júlia Mas i Eloi Latorre
Pensament
Adrián Crespo i Anaïs Borràs
Accents
Jesús Rodríguez
Caplletra
Dani Peralba i Miriam Tijani
L'espina
Carlos Villafranca

Hi han col·laborat:

Portada:
Joanna Chichelnitzky
Amb la col·laboració d'Eva Martínez
i Aleix Cabeza

Textos:
Albert Alexandre
Sara Borrellà
Andrea Camacho
Héctor González Quiles
Isaac Navarro Madroño
Paula Puy López
Sandra Carrera Bonet
Gemma Parera
Eloi Latorre
Aitor Molina
Maria Sanz
Ainhoa Lèrida
Ivan Alcázar Serrat
Aldana Areco
Carme Roig Canal
Niel S. Flamarich
Joan Palomares
Robert Long

Fotografies:
Joanna Chichelnitzky
Eva Máñez
Adriana Pimentel
Victor Serri
Alfonso Blanco
Aitor Molina
Jaume Ferrando

Il·lustracions:
Elisenda Casabona
Sara Marcos
Mevaki
Pau Fabregat
Borja Lozano
Ivonne Navarro
Marc Méndez
Ave Félix
Yorgos
Marina Buxó

Llibreries que fan coses

Si entreu a l'apartat "Punts de venda" del nostre web, hi trobareu una llista amb una setantena llocs on les persones que no són subscriptores poden adquirir aquesta revista. Hi ha una mica de tot (espais socials, algun quiosc de tota la vida...), però sobretot són llibreries. En molts casos, llibreries de les dites independents, o d'autoria, que entenen el comerç no només com una màquina de facturar sinó com una forma personal de mirar el món. Botigues impulsades per llibreteres que trien i recomanen, conversen amb la clientela i converteixen l'exercici funcional de vendre i comprar en un intercanvi enriquidor: comerç de proximitat en el millor sentit.

Moltes són espais oberts on passen tota mena de coses, en molts casos allunyats dels grans centres urbans, on fan una tasca de dinamització cultural que a vegades fins i tot pal·lia les mancances de la iniciativa pública.

A la *Directa*, quan vam posar en marxa l'edició mensual, fa un parell d'anys, vam pensar que tenia sentit deixar un raconet per a les llibreries, en el bloc que –d'una forma molt àmplia i amb fronteres obertes– podríem anomenar "de cultura", l'Ideari. La paraula ja diu molt: imaginàvem un laboratori de fabricació i difusió d'idees. Tots els formats són bons avui per difondre idees, però l'olor de paper ens agrada i amb aquesta pàgina volem donar les llibreries com un espai més que favorable per fer-ho.

Aquests dies festius potser teniu previst regalar algun llibre o article cultural. Avui els llibres, com tot, els podem comprar teclejant amb el mòbil uns minuts. No serà una mala idea que tragueu el nas una estona, sense pressa, per algun dels establiments com els, mes rere mes, apareixen a la secció "Imperdibles".

Eloi Latorre

Coordinador de la secció "Imperdibles"

Pacte d'agressió institucional als avenços feministes

L'entrada de Vox a les principals instàncies de govern del País Valencià i les Illes, sigui amb responsabilitats executives o amb acords amb el Partit Popular que condicionen les legislatures o l'aprovació dels pressupostos, implica un cop de volant regressiu a les fites assolides per les lluites dels feminismes i dels col·lectius LGBTIQ+

Croada contra la “ideologia de gènere”, defensa de la “vida”, negacionisme de la violència masclista, supressió de les polítiques d’igualtat, eliminació dels punts liles en els actes públics, retirada de les banderes LGBTIQ+... L’arribada de l’extrema dreta a llocs amb responsabilitat de govern, o amb una representació que el condiciona, en diferents punts dels Països Catalans, ha impregnat les institucions del seu relat i la seva gesticulació restrictiva i negacionista entorn dels drets al propi cos de les dones i la diversitat sexual i de gènere. Però també s’està traduint en mesures polítiques concretes, iniciatives legislatives i partides presupostàries, que marquen un camí d’involució en aquests drets.

La periodista i investigadora Núria Alabao, en el llibre *Las guerras de género* (Katakra, 2025), explica que l’extrema dreta defensa les classes dominants i que aquestes, al seu torn, se sustenten en la idea tradicionalista de la família. Tot això va en contra dels drets sexuals i reproductius, les dissidències sexuals, la igualtat de gènere i l’educació sexual. Per a Vox, tot el que escapa del seu patró social és titllat d’“ideologia de gènere”, un concepte que va formular el Vaticà l’any 2000 i que, com explica Alabao, “es va gestar per contrarestar l’impuls dels drets reproductius en l’àmbit internacional”. Alhora, l’obsessió de l’extrema dreta per aquest àmbit té una funció estratègica, perquè, segons apunta l’assagista, “mobilitza emocions poderoses”.

Si parlem dels intents de l’extrema dreta d’impulsar polítiques antigènere, una data clau és la del 28 de maig de 2023. Els resultats de les eleccions municipals espanyoles i a bona part de comunitats autònomes van facilitar l’entesa entre el PP i Vox en molts consistoris i parlaments, entre ells, els del País Valencià i les Illes. Així, la formació d’extrema dreta, amb 13 escons, i la conservadora, amb 40, van sumar una majoria que els va permetre governar la Generalitat Valenciana. Amb l’expresident Carlos Mazón al capdavant, Vox va acumular la presidència de les Corts Valencianes, la primera vicepresidència del govern i les conselleries d’Interior, Agricultura, Ramaderia i Pesca, i Cultura i esports. En el cas de les Illes, la formació ultradretana, amb vuit escons, tot i no entrar al govern, va arribar a un acord de legislatura per investir la líder del PP, Marga Prohens, que n’havia obtingut 25, com a presidenta del Govern Balear, a canvi de quedar-se la presidència del Parlament.

Tot i que el juliol de 2024 Vox va abandonar tots els pactes autonòmics, després que el PP es comprometés a acollir on governa 347 menors migrades sense referent familiar, el seu pas va deixar marca. “La petjada de Vox no desapareix perquè determina l’agenda i el PP acaba normalitzant moltes de les propostes d’extrema dreta”, explica la politòloga Anna López, autora del llibre *La extrema derecha en Europa* (Tirant, 2025).

FICANT L’URPA ALS GOVERNS

Vox va supeditar les investitures de Carlos Mazón i Marga Prohens a l’acceptació de part dels seus postulats ideològics. El president valencià va transformar la Conselleria d’Igualtat i Polítiques Inclusives en la Conselleria de Serveis Socials, Igualtat i Habitatge, i va eliminar-ne les al·lusions a la diversitat. La presidenta de les Illes va suprimir directament la Conselleria d’Igualtat i va diluir-ne les funcions dins de la Conselleria de Famílies, Benestar Social i Atenció a la Dependència.

“La manca d’interlocució institucional i la supressió d’espais de poder vinculats a la igualtat reforça la percepció que s’està produint un afebliment profund i sistemàtic de les polítiques públiques de gènere a la Comunitat Valenciana”, apunta Chelo Álvarez, presidenta de l’Associació Valenciana en Defensa de la Igualtat, ALANNA. “Amb aquesta situació, les dones queden més exposades, i també les seves criatures, perquè deixen de rebre acompanyament i atenció integral, la qual cosa fa que les denúncies disminueixin”, afegeix. A més, segons apunta Álvarez, els canvis impulsats per Vox i el PP són paradigmàtics, perquè reflecteixen la visió d’ambdues formacions de les dones, a qui sovint circumscriuen a l’àmbit domèstic, i del col·lectiu LGBTIQ+, que directament invisibilitzen.

Carlos Mazón (avui dimitit i substituït pel seu company de partit Juan Francisco Pérez Llorca, també amb suport parlamentari de Vox) va arribar al càrrec després de signar un document de cinquanta mesures proposades per la formació d’extrema dreta, entre les quals es comprometia a defensar “els drets de les famílies”

“Vox considera que qualsevol anàlisi que reconega l’opressió de dones per part d’homes és ideologia de gènere i recol·loquen el relat cap al que anomenen ‘violència intrafamiliar’”, apunta Adriana Català, de l’associació Tirant lo Blanc

El portaveu de Vox a les Corts Valencianes, José María Llanos, s'adreça a Carlos Mazón en una sessió parlamentària. Les seves formacions van pactar uns pressupostos per al 2026 amb importants retallades en l'àmbit d'igualtat.

i a tirar endavant polítiques que promoguessin l'erradicació de “la violència intrafamiliar”. Tal com explica la vicepresidenta de l'Associació Cívica Tirant lo Blanc, Adriana Català, l'elecció del llenguatge no és fortuïta. “Vox considera que qualsevol anàlisi que reconega l'opressió dels homes damunt de les dones és ‘ideologia de gènere’. Per tant, recol·loquen el relat cap al que anomenen ‘violència intrafamiliar’ i desvien els recursos públics per fer polítiques de suport a la família nuclear tradicional i el pronatalisme”, detalla Català.

En el cas de les Illes, el pacte de legislatura del 2023 anava més enllà. Prohens va signar un acord de 110 mesures amb el partit d'extrema dreta, divuit de les quals estaven incloses dins de l'apartat de “polítiques socials i familiars”. A més de mesures calcades de les que exigia Vox al PP al País Valencià, en el cas balear, el partit d'Abascal demanava considerar la família com la “cèl·lula bàsica de la societat” i, per això, exigia al PP incorporar “la perspectiva de família en tota norma i acció pública”. A més, exigia modificar les lleis per “garantir que les dones estiguin i se sentin protegides en espais d'intimitat, com vestuaris o banys, així com en l'àmbit de l'esport”, des d'una perspectiva que nega i criminalitza les dones trans.

MARCANT PERFIL ALS PRESSUPOSTOS

La igualtat de gènere també ha estat moneda de canvi en les negociacions dels pressupostos d'aquestes dues comunitats autònomes. Això es va veure sobretot en el cas valencià, on PP i Vox van aprovar a finals de maig uns comptes per al 2025 que suposen un retrocés en matèria de drets sexuals i reproductius

i igualtat de gènere. A les Illes, en canvi, els darrers comptes es van aprovar el 30 de maig, després d'un pacte entre les dues formacions de la bancada de la dreta: Vox va supeditar el seu suport als comptes a la persecució de les persones migrades, el català o la memòria històrica, entre altres aspectes.

Tornant al cas valencià, segons s'explica des de la plataforma Impacte de Gènere Ja, que ha analitzat els pressupostos en clau feminista, els comptes suposen “importants retallades i un clar gir en les polítiques públiques cap als postulats de la dreta”.

La plataforma ha detectat que no hi ha un increment en les partides vinculades a la lluita contra la violència masclista com és el cas dels fons destinats al programa anomenat *Lluita contra la violència sobre la dona*, que depèn de la Conselleria de Serveis Socials, Igualtat i Habitatge. Des d'Impacte de Gènere Ja s'assenyala que a aquesta qüestió es destinen 40 milions d'euros, que representen 0,125 % del pressupost total de la Generalitat, i que és una quantitat similar a la invertida en anys anteriors. No obstant això, el col·lectiu denuncia que el nom del programa “ja denota una intencionalitat d'invisibilitzar les violències masclistes estructurals que sofreixen les dones en un sistema patriarcal” i afegeixen que, dels 40 milions pressupostats, es preveu destinar-ne al voltant de 34 a l'externalització de serveis, a través dels contractes amb empreses privades o entitats del tercer sector. “Es perpetua la precarietat laboral de les professionals, pràcticament totes dones, que treballen en aquests recursos i la baixada de la qualitat del servei”, consideren.

En altres casos, com passa amb el programa *Igualtat d'oportunitats entre dones i homes*, el darrer pressupost ►

En la Comissió de Salut de les Corts Valencianes, Vox va presentar una proposta per garantir “el dret a l’objecció de consciència del personal sanitari” que es negués a participar en interrupcions de l’embaràs

► valencià implica una retallada en tota regla. El programa, que té una dotació de 20,8 milions d’euros, ha patit una rebaixa en partides com la del foment dels moviments associatius de dones, que ha passat d’un milió d’euros a la meitat, o les que tenen a veure amb la igualtat i la inserció laboral, que s’han reduït en gairebé el 18%. Alhora, hi ha partides que es modifiquen, com el conveni que la Generalitat tenia des de 2019 amb “les universitats públiques sobre perspectiva de gènere” i que el 2025 serà una línia de pressupost per a la “promoció de la igualtat en les universitats públiques i privades”. “De 125.000 euros es passa a 100.000 a repartir entre les universitats públiques i dos centres privats, la Universitat Cardenal Herrera - CEU i la Universitat Catòlica de València”, explica la plataforma. Per altra banda, en àmbits com els pressupostos destinats a justícia, hi ha retallades en diverses línies d’inversió que tenen a veure amb els torns d’ofici de violència sobre les dones, les accions contra el tràfic de dones i les accions de formació en matèria de violència masclista.

Així mateix, les esmenes als pressupostos que va exigir Vox i que el PP va acceptar el maig, també suposen segons la Federació Estatal LGTBI+, un “atac a les persones trans”, ja que obren la porta a “les teràpies de conversió”. És a dir, destinades a aturar les intencions de les persones que vulguin fer una transició de gènere. Des de la formació política Compromís es considera “inconstitucional” que les persones que inicien “el tractament farmacològic” per fer una transició hagin de “compartir amb el suport i acompanyament de professionals de la salut mental infantojuvenil, mantingut durant tot el procés”.

Una altra de les mesures pressupostàries que ha fet alçar la veu a l’activisme LGTBIQA+ és la de deixar sense fons el Servei Orienta, la xarxa pública d’atenció i acompanyament a persones d’aquest col·lectiu. “És invisibilitzar i abandonar a milers de persones que trobaven aquí suport psicològic, jurídic i social”, ha declarat Juan David Santiago, president de Diversitat Alacant. “No es tracta només de números: s’està desmuntant un sistema que funcionava i que responia a necessitats reals”, rebla.

PROSELITISME ANTIABORTISTA A REBUF DE LA DANA

Els atacs contra els drets de les dones i les persones LGTBIQA+ també es detecten en aspectes més concrets, com les polítiques econòmiques de la Generalitat Valenciana respecte a la dana. És el cas del Pla de recuperació i reconstrucció de la Comunitat Valenciana, el també anomenat Pla Endavant, que es va presentar el juliol i que preveu mobilitzar 2.390 milions d’euros amb l’objectiu de consolidar la recuperació econòmica de tot el territori, particularment, de la zona afectada per la riuada de l’octubre de 2024. En les quasi 700 pàgines del projecte no hi ha ni una menció a l’abordatge de la violència masclista.

Aquesta deixadesa es contraposa al que estableix un informe del mes de gener d’enguany del Comitè Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana titulat “Impacte social i econòmic de la dona de 29 d’octubre de 2024 i mesures adoptades”, que reconeixia que la catàstrofe ha agreujat “la situació de determinats col·lectius, especialment vulnerables, entre els quals es troben les víctimes de violència contra les dones”. Segons l’òrgan públic consultiu, la dana ha empitjorat el “funcionament

dels serveis destinats a la detecció, assistència i protecció de les víctimes” i ha fet que “els efectes psicològics i socials” que pateixen les supervivents de violència masclista es perllonguin en el temps. Això succeeix en un context territorial en el qual les dades de la Delegació del Govern indiquen que gairebé la meitat dels casos actius de violència masclista a la província de València estan en municipis afectats per la dana.

Segons relata Paula Esteve, de l’associació feminista Eixam d’Algemesí (la Ribera Alta), just després de la dana, es va viure un repunt de la violència. “La convivència entre els agressors i les víctimes de violència masclista es va fer més difícil, perquè la gent no vivia a sa casa o les seues llars havien quedat en molt mal estat”, explica. Segons la mateixa Generalitat Valenciana, a les zones afectades per la dana hi havia 1.089 dones amb expedients actius per violència masclista que van quedar incomunicades. En la mateixa línia, des de l’Assemblea Feminista de València afirmen que “en situacions de crisi, les violències masclistes augmenten i es reforcen, perquè l’emergència les situa en segon pla”. El procés de recuperació del desastre “és cec al gènere que ens aboca a aprofundir les desigualtats entre dones i homes ja existents i a la possible aparició de noves”, s’apunta des de la Plataforma Impacte de Gènere Ja.

Quan l’extrema dreta no era a les institucions, les seves sortides de to tenien un objectiu merament propagandístic. Malgrat això, d’ençà que té més preeminència electoral, a banda d’altaveus on fer proclames, els parlaments territorials s’han convertit en espais on Vox planteja iniciatives legislatives pròpies. L’anàlisi de l’acció parlamentària del partit al País Valencià, a les Illes i a Catalunya demostra que la formació té una estratègia coordinada amb propostes antigènere que, si bé amb diferències de forma, presenta una gran homogeneïtat de fons.

El darrer any, l’activitat de la diputada de Vox Ángeles Criado en la Comissió de Polítiques d’Igualtat de Gènere i del Col·lectiu LGTBI de les Corts Valencianes ha estat intensa. El febrer, la política d’extrema dreta va plantejar una proposta per eliminar “les subvencions en matèria d’igualtat als sindicats i organitzacions empresarials”. Assenyalava que calia acabar amb “el cent per cent de les subvencions” que rebien les organitzacions sindicals i que el primer lloc on posar la tisora era en aquelles que tenen a veure amb “la implementació de plans d’igualtat” a les empreses. En una línia similar, dos mesos després, la diputada de Vox va demanar l’erradicació dels informes d’impacte de gènere que acompanyen qualsevol llei i que miren de garantir que no tingui un biaix masclista. “En els darrers anys hem estat testimonis d’una allau d’obligacions imposades des de la fatídica ideologia de gènere”, deia Criado.

Continuant amb la seva agenda, el juny, la formació d’extrema dreta va portar a la comissió una llei per donar suport a la maternitat “davant l’hivern demogràfic”. El concepte al·ludeix a un teòric estancament de la natalitat a l’Estat Espanyol, que impediria la renovació generacional i posaria en risc les pensions. Tal com pensa Núria Alabao, aquests arguments, en realitat, volen criminalitzar la població migrada, problematitzant el fet que tingui més descendència que l’au-

El ‘feminisme’ islamòfob d’Aliança Catalana i el lepenisme

L’estratègia d’Aliança Catalana (AC) i el Reagrupament Nacional francès a Catalunya Nord (on governa a la capital, Perpinyà) respecte als drets de gènere difereix en bona part de la de Vox. De cara a la gal·lèria, defensen els drets reproductius i fan costat a la llibertat d’orientació sexual i afectiva, però sempre usats com a falca per donar impuls a la seva particular croada islamòfoba. Les dues formacions argumenten que al món musulmà es persegueixen les persones del col·lectiu LGTBIQA+ o l’avortament. El partit de Sílvia Orriols fins i tot va decidir expulsar a qui havia estat alcalde per la formació al municipi de Riera d’Ondara (a la Segarra), Albert Puig, quan aquest va demanar la il·legalització del “lobby pedòfil LGBTI”. A Perpinyà, l’alcaldia de Louis Aliot també defensa, sobre el paper, l’avortament i la igualtat i, segons explica la investigadora Núria Alabao, un dels elements

centrals de la ideologia de la líder estatal de la formació, Marine Le Pen és “la defensa de les dones i de les dissidències sexuals enfront d’un islam que és representat com a fonamentalista i amenaçador”. D’aquesta manera, Vox s’assembla més a formacions marcades pel patró ultracatòlic com els Germans d’Itàlia de Georgia Meloni o partit Llei i Justícia que governa a Polònia. “Promouen una agenda contra la ideologia de gènere i a favor de polítiques natalistes o conservadores”, apunta la investigadora Anna López. Per la seva banda, Alabao assenyala que el partit d’Abascal, com el de Meloni –a qui considera la cap política del “neocatolicisme”– se situa “contra la ‘ideologia de gènere’ o el ‘lobby LGBTI’, al mateix temps que s’alinea amb les posicions més integristes de l’Església catòlica en el seu rebuig a l’avortament o els drets de les dissidències sexuals”.

Agustín Buades, diputat balear de Vox, mostra a la cambra un cartell contra l’avortament.

tòctona. “Parlar de crisi o de suïcidi demogràfic serveix a un determinat projecte: l’etnonacionalisme. És reaccionari perquè implica un mandat sobre qui pot reproduir-se legítimament i qui no, i sobre quina mena de criatures fan falta –blancs, nacionals...-. Això resulta evident en considerar les restriccions migratòries existents, o el tractament que es dona als menors que viatgen sols”, explica.

La mesura plantejada per Criado era també un atac al dret a la interrupció voluntària de l’embaràs. De fet, la diputada demanava declarar “la Comunitat Valenciana com una regió per la vida, entenent que aquesta existeix des del moment de la concepció”.

En aquest sentit, les Corts Valencianes han estat una plataforma ideal per a Vox a l’hora de donar volada als seus discursos antiavortistes. Així, el mes d’octubre, la formació va votar amb el PP en contra d’una preposició no de llei de Compromís per protegir el dret a la interrupció voluntària de l’embaràs. En la comissió en què es va plantejar el debat, la diputada alacantina d’extrema dreta Ana Vega, afirmava que “l’avortament no és un dret” i afegia que a l’Estat espanyol hi ha un “genocidi silenciós”. Aquestes proclames van en contra la mateixa llei estatal d’interrupció de l’embaràs.

El darrer informe de la Conselleria de Salut del País Valencià assenyala que el 90 % dels avortaments es continua fent en centres privats i que aquests reben un 76 % de finançament públic. La llevadora i membre de la UGT Lorena Cotano explica que, en molts casos, quan la gestació supera les vint setmanes i per raons mèdiques s’ha d’efectuar l’avortament, alguns hospitals públics deriven les dones a clíniques privades. “Una companya que treballa a l’hospital públic d’Alacant ha denunciat que a una crítica privada del municipi es dona mort al fetus i després s’envia la dona a casa, que passa allí dos dies amb el fetus dins i, en acabat, va a l’hospital a parir, és a dir, a expulsar el fetus mort. A més, les dones són intervingudes sense possibilitat de tenir acompanyament i en alguns casos es troben mobilitzacions antiavortistes a l’entrada”, explica la llevadora. “Hauria d’estar garantit des de les institucions que aquests grups no estiguessin a les portes de les clíniques privades i que els hospitals públics poguessen fer la mort del fetus i l’expulsiu en aquests casos”, sentència la llevadora. De fet, una modificació del Codi Penal de l’any 2022 tipificava els “actes molestos, intimidatoris o coactius” contra les dones que decideixen exercir la interrupció de l’embaràs. Aquest canvi normatiu ha estat posteriorment avalat pel Tribunal Constitucional arran d’un recurs de Vox.

Tonant a les Corts Valencianes, Vox va presentar aquest octubre una proposta no de llei per impulsar “la protecció de les dones en l’àmbit esportiu”. Aquesta iniciativa, en reali- ►

A Borriana, l'extrema dreta va pressionar el grup popular al consistori perquè, durant les últimes Festes de la Misericòrdia, eliminés els punts liles per prevenir les violències masclistes ja que els consideren “xiringuitos ideològics”

► tat, tenia com a objectiu atacar les dones trans i la seva suposada participació en l'esport femení. Criado va demanar la derogació de la llei trans estatal i va afirmar que els partits que la defensen van en “contra la biologia i la naturalesa”. Aquesta va ser l'última iniciativa legislativa de Vox a la comissió perquè en les posteriors negociacions entre Vox i PP per mantenir Carlos Mazón com a president de la Generalitat, els populars van eliminar aquest òrgan. “Suposa un canvi simbòlic i polític de gran importància, perquè és un fre a la proliferació d'organismes i comissions identitàries i enforteix el paper central de la família”, afirmava el president de Vox al País Valencià, José María Llanos, en reacció a l'eliminació.

Sigui com sigui, totes les proposicions de Vox en aquesta dependència havien estat rebutjades perquè no van comptar amb el suport del PP. Tanmateix, tal com afirma la politòloga Anna López, tot i que no prosperessin, “les pressions per retallar garanties sobre autonomia corporal en matèria trans o en l'abordatge educatiu de la diversitat, i les propostes que obren la porta a supervisió o limitació de drets que abans estaven protegits, creen un clima d'inseguretat jurídica i social”. “Encara que formalment la llei siga la mateixa, la interpretació administrativa, els controls i les retallades pressupostàries poden fer que l'accés a serveis disminuïska”, afegeix.

A les Illes, per la seva banda, la formació d'extrema dreta ha fet servir la mateixa estratègia. L'abril de 2024, presentava una preposició de no llei a la Comissió d'Assumptes Socials per “reivindicar la figura del pare”. Lluny de ser una mesura innòcua, la iniciativa, tal com demostra l'exposició que en va fer l'aleshores diputat de Vox, Agustín Buades -actualment membre no adscrit de la cambra autonòmica- tenia com a objectiu apuntalar un model de societat patriarcal. “Cal reivindicar el valor insubstituïble dels pares, perquè la seva figura, al costat de la materna, és imprescindible per al desenvolupament harmònic de la personalitat i el caràcter dels fills”, deia. “Certes teories han contribuït a la consolidació d'una ideologia radicalitzada i extremista, la ideologia de gènere, que busca desconstruir la paternitat i menysvalorar l'aportació dels pares, provocant una demonització de la paternitat i de la família, de tràgiques conseqüències socials, especialment per als menors”, afegia, per concloure que hi havia “una guerra de sexes que ha arribat a dinamitar la presumpció d'innocència, considerant als homes potencials criminals, per raó de ser homes”.

Un any més tard, la mateixa formació també va presentar una proposta per donar “suport a les famílies” i en la seva presentació, la diputada Manuela Cañadas Pinilla, deia que aquestes són “les grans oblidades i perjudicades, ja que mentre s'aproven subvencions i privilegis per a grups de pressió ideològics, la família, que és la base de la societat, és relegada a un paper secundari”.

Així mateix, a la comissió de Salut, Vox no ha perdut l'oportunitat de carregar contra l'avortament i va presentar una proposta per garantir “el dret a l'objecció de consciència

del personal sanitari” que es negués a fer aquesta intervenció, amb la qual, segons la consultora Ipsos, el 83 % de la població de l'Estat Espanyol està a favor. Això passava després que el govern estatal del PSOE posés en marxa la creació d'una llista de metges que optaven per l'objecció. Aquestes iniciatives van ser aprovades amb el suport del PP que, en canvi, va votar en contra d'una proposició no de llei que l'extrema dreta va presentar el setembre per demanar la derogació de la llei trans estatal.

PICANT PEDRA ALS AJUNTAMENTS

El 28 de maig de 2023, la nit de les últimes eleccions municipals, els Països Catalans se n'anaven a dormir amb 395 regidories d'extrema dreta a mans de Vox, 343 més que el 2019. A aquests calia sumar-hi les vuit que Aliança Catalana treia a Catalunya. Tot i el creixement exponencial de les forces ultres a les eleccions municipals de l'Estat Espanyol, avui només hi ha dos alcaldes d'extrema dreta a tot el territori sorgits d'aquests comicis: Sílvia Orriols (líder d'AC), a Ripoll (el Ripollès), i Iván Expósito (Vox), al municipi a Nàquera (el Camp de Túria). A banda, hi ha el cas particular de Xavier García Albiol (PP), amb un discurs molt mimètic al d'aquestes formacions, específicament amb la qüestió migratòria. No obstant això, de la mà del PP, Vox ha aconseguit entrar en els governs locals d'una trentena de municipis a tot el territori. En el cas del País Valencià es tracta d'Albal, Albalat dels Tarongers, Alfafar, Algemesí, Borriana, Castelló de la Plana, Crevillent, Elx, Genovès, Godella, Oriola, Orpesa, Sant Antoni de Benaixeve, Sant Vicent de Raspeig, Rocafort, Torrent, València, Xàbia, Xirivella i Vinaròs. Pel que fa a les Illes, són Alcúdia, Calvià, Lluçmajor i Marratxí.

En totes aquestes localitats es reproduïxen estratègies similars pel que fa a les polítiques antigènere. De fet, les regidories que acumula amb més freqüència la formació ultra són les que tenen a veure amb la igualtat, des de les quals, en molts casos s'ha eliminat aquesta denominació i s'ha canviat per “benestar social”, “família” o noms similars. És una forma de marcar perfil com a força de xoc contra l'herència del feminisme en una àrea on té més marge de maniobra per aplicar les seves proclames electorals, que des d'altres, com economia o seguretat.

Així mateix, el món municipal s'entoma com un camp d'experimentació on l'extrema dreta pot actuar de forma més impune contra la igualtat i els drets sexuals i reproductius, perquè el focus mediàtic és menor. A Nàquera, per exemple, la coalició conservadora ultradretana va signar un acord de governabilitat en el qual s'instava a la “no col·locació de banderes LGTBI als balcons de l'Ajuntament o façanes municipals” i a “substituir les concentracions” amb proclames “de ‘No a la violència’ masclista per ‘No a la violència’ o ‘Condemnem tota la violència’”, cada cop que una dona és assassinada.

Aquesta mena d'accions, però, també es donen en aquells indrets on Vox fa de crossa del PP. És el cas de Borriana (la Plana Baixa), on l'extrema dreta va pressionar el grup popular al consistori perquè, durant les últimes Festes de la Misericòrdia, eli-

Concentració feminista
contra l'oficina
antiavortament aprovada
pel consistori governat pel
PP i Vox a Alacant, el febrer
de 2024. | EVA MÁÑEZ

minés els punts liles per prevenir les violències masclistes, amb l'argument que eren “xiringuitos ideològics”. A canvi, el consistori va posar en marxa un equipament per prevenir les agressions de forma genèrica i el consum de drogues. “L'Ajuntament ha adquirit polseres sentinella i unes tapes per a tancar els gots, destinades a detectar i evitar la presència de substàncies estupefaents”, afirmava el govern local en una presentació amb membres de la Policia Local i la Guàrdia Civil.

A altres municipis, com a Algemesí, tal com denuncia l'activista d'Eixam Paula Esteve, el govern municipal va retallar l'ajuda de 2.000 euros que rebia aquesta organització feminista. “L'ajuntament no té l'obligació de finançar a organitzacions que es dediquen a fer política fora de la seva línia d'actuació”, va dir per justificar-ho l'alcalde del PP José Javier Sanchis. I al municipi mallorquí de Calvià, l'oposició ha acusat Vox i el PP d'eliminar activitats que es feien pel 8M i d'acabar amb les formacions d'educació afectiva i sexual en centres educatius.

A les grans ciutats, la situació no difereix. A València, per exemple, el març de 2024 es vivia una polèmica remarcable quan la regidoria de salut, en mans de Vox, participava en

un encontre “en defensa de la vida” per a estudiants de quart d'ESO, que va tenir lloc a una dependència municipal, al barri de Benicalap. En l'actual cicle polític, no són estranys aquesta mena d'actes, perquè l'extrema dreta sovint intenta tenir l'orella parada en l'àmbit educatiu per evitar que es difonguin missatges feministes. Segons explica Kilian Cuerda de la sectorial d'Ensenyament i Serveis Públics d'UGT al País Valencià i de l'Associació Cultural És País Valencià, quan el govern autonòmic del PP i Vox feia un any que havia començat el mandat, a través de la Conselleria d'Educació, “va suprimir la participació valenciana en el projecte Women's Legacy”. Aquesta iniciativa consisteix en un banc de dades, recursos didàctics i de formació per al professorat, que mira d'incloure referents femenins a les aules. “Conselleria va argumentar motius tècnics i administratius, però tot indica que no hi havia ganes de mantenir el projecte”, conclou Cuerda.

A Elx (el Baix Vinalopó), Vox va presentar el mes de febrer una moció que reclamava derogar la coneguda com a llei del sí és sí. A més, una de les seves regidores, Aurora Rodil, tindria un llarg historial d'actuacions contra els drets de les dones ►

Al municipi mallorquí de Calvià, l’oposició ha acusat Vox i el PP d’eliminar activitats que es feien pel 8M i d’acabar amb les formacions d’educació afectivosexual en centres educatius

► i dels col·lectius LGBTIQ+. Segons explica la vicepresidenta de l’Associació Cívica Tirant lo Blanc, Adriana Català, “cada setmana resa el rosari a les portes de les clíniques d’interrupció de l’embaràs i prega per les ànimes dels fetus i a la Creu dels Caiguts”, un monument d’exaltació franquista que encara sobreviu a la ciutat.

Si parlem de l’avortament, el cas més paradigmàtic el trobem a Alacant, on, tot i que Vox no governa, ha aconseguit imposar bona part del seu marc ideològic al consistori. A la ciutat, segons denuncien els partits de l’oposició i els moviments feministes, la lluita contra els drets sexuals i reproductius s’ha fet explícita amb la creació d’una anomenada Oficina de la Maternitat. Aquest equipament, que té com a objectiu declarat “respondre a les necessitats de les dones embarassades en situació de vulnerabilitat i a mares amb menors a càrrec seu”, va ser inaugurat el 20 de novembre de 2024, i era una exigència de Vox al PP a canvi de l’aprovació dels pressupostos consistorials. “L’oficina oferirà un servei transversal en el qual se’ns donarà suport veritablement i amb totes les eines i totes les actuacions necessàries perquè els bebès arribin per fi a la vida”, deia la portaveu del grup ultradretà, Carmen Robledillo, el dia de la inauguració mentre al carrer desenes de feministes protestaven contra un equipament que han re-

batejat com “Oficina antiavortament”. Alhora, a les xarxes socials, Robledillo era encara més explícita quan parlava de la dependència: “Les dones alacantines, a partir d’ara, sí que tindrem total llibertat sobre els nostres cossos perquè tindrem tota la informació real i verídica. Aquesta oficina només vol atendre les dones embarassades. Qui defensa els drets del no nat? No tenen dret a néixer?”.

Però malgrat les intencions declarades de pressionar les usuàries d’aquest equipament perquè no avortin, de moment, el seu impacte ha estat molt limitat. L’octubre, la diputada de Compromís Mónica Álvaro detallava a la Comissió de Sanitat i Consum de les Corts Valencianes que, segons dades facilitades pel mateix consistori alacantí, en un any només tres dones havien estat ateses per l’oficina. Davant d’aquesta acusació, Ana Vega, diputada de Vox, li va respondre que, tot i que l’Oficina de la Maternitat disposava de personal adscrit, encara no tenia un pressupost assignat. A finals de setembre es va fer públic el contracte per gestionar l’equipament, durant un mínim de tres anys, per un valor de 389.243 euros. Malgrat això, aquest mes de novembre, el consistori va aturar el procés d’adjudicació en considerar que algunes de les funcions que havia de portar a terme l’oficina ja les desenvolupa el mateix consistori. ●

Divisió de pancartes entre forces de dretes i d’esqueres durant els tres minuts de silenci davant les Corts Valencianes per l’assassinat d’una dona i el seu fill a Benaguasil. | **CORTS VALENCIANES**

Aconseguix els mitjons o l'agenda de la Directa per 14€ a la botiga en línia!

Digitalització amb sobirania tecnològica

SomNúvol.coop

- Som cooperativa
- Som tecnològica
- Som programari lliure

► hola@somnuvol.coop

arc

Assegurem compromís

www.arc.coop

LA DES KOMUNAL

Menú del dia de dilluns a divendres de 13:00 h a 15:30 h

Reserves a 93 119 06 92

ladeskomunal.coop

ger ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA

C/ del Pí 25, Ribes (Garraf), Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web www.entitatger.cat

Collectiu Ronda

Defensem tots els teus drets

www.ronda.coop
T. 932682199

LA CIUTAT INVISIBLE

LLIBRERIA CRÍTICA DE BARRI
CATÀLEG DE ROBA
ESTUDIS COOPERATIUS I COMUNALS
GESTORIA I ASSESSORAMENT
ECONOMIES FEMINISTES

Riera d'Escuder, 38 (08028) · 932 989 947 · invisible.coop

Hooooooooooooo

4.500 subscriptores
100.000 visites úniques al mes

ooooo

oooooooooooooooooooo

ooo Anuncia't a la Directa **ola!**
publicitat@directa.cat

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

coop57

serveis financers ètics i solidaris

www.coop57.coop

Benvingudes a la comunitat del llibre crític

Fes-te sòcia de la llibreria crítica
La Repartidora des de 50€/curs

Descomptes · Llibres gratis · Assemblea anual de sòcies

C/Reverend Rafael Tramoyeres 8 baix
Benimaclet - València
960 83 56 13 - larepartidora.org

La Directa utilitza els serveis de

foli verd gràfiques

foliverd.net
foli@foliverd.net
C. de la Llibertat 44,
Gràcia, 08012
Barcelona

KAMILOSETAS MUSKARIA

distribuïdora llibertària

www.nodo50.org/kamilosetas
kamilosetas@nodo50.org

UN PODER CARCELARIO

SINDICATOS DE PRISIONES Y SISTEMA PENAL

Una investigació excepcional de José Navarro Pardo sobre el poder a l'ombra dels sindicats penitenciaris. Amb pròleg d'Iñaki Rivera Beiras.

VIRUS

VIRUSEDITORIAL.NET

Embat contra l'avortament finançat des dels governs

La presència de PP i Vox a les institucions suposa un fluxe econòmic per a entitats contràries a la llei de l'avortament, com la fundació Provida, Red Madre o la Fundación Madrina

TEXT: ALBERT ALEXANDRE

“Vox acabarà amb els *xiringuitos* públics ideològics LGBTI i feministes”. Sempre que poden, integrants de la formació liderada Santiago Abascal afirmen que les organitzacions que defensen els drets sexuals i reproductius o la igualtat de gènere i reben ajudes públiques són “xiringuitos ideològics”. L'estratègia va sovint acompanyada d'un afegit: els diners dels impostos que es destinen a aquests projectes i entitats servirien per a aquelles qüestions “que de debò importen a la ciutadania”.

El desembre de 2024, per exemple, la diputada de Vox a les Corts Valencianes, María Teresa Ramírez, presentava una proposició no de llei que plantejava “destinar els fons per a despeses supèrflues a donar resposta a les conseqüències de la dana”. Amb la tragèdia encara candent, Ramírez deia que aquell any les administracions estatals havien “malgastat” 673 milions d'euros -el 0,09 % del pressupost estatal- en subvencions a entitats estrangeres, moltes de les quals estaven relacionades amb la igualtat i els drets sexuals i reproductius. A les Illes, la diputada de Vox Manuela Cañadas Pinilla, va afirmar en comissió parlamentària que “mentre s'aproven subvencions i privilegis per a grups de pressió ideològics, la família, que és la base de la societat” era relegada “a un paper secundari”.

Ara que Vox ha posat un peu a les institucions, aquesta mena de discursos, lluny de quedar-se en el terreny de les paraules, han començat a tenir impacte sobre les organitzacions que defensen la igualtat i els drets sexuals i reproductius. A les Illes, per exemple, els sindicats han deixat de rebre ajudes per fer tasques d'assessorament en matèria d'igualtat. Al País Valencià, Chelo Álvarez, presidenta de l'Associació Valenciana en Defensa de la Igualtat, ALANNA, denuncia que, tot i que la seva organització no ha viscut retallades directes d'ençà que el PP governa de bracet amb Vox, hi ha una “paralització dels òrgans de participació, una manca d'interlocució institucional i la supressió d'espais de poder vinculats a la igualtat”.

On sí que hi han hagut retallades ha estat a l'Armari de la Memòria de la Generalitat Valenciana. Aquest servei públic té com a objectiu recuperar la història del moviment LGBTIQA+. Fins fa poc el gestionava el col·lectiu per a la diversitat sexual i de gènere Lambda. No obstant això, la Generalitat ha decidit “internalitzar” el servei, al·ludint motius d'eficiència econòmica. Segons Fran Fernández, coordinador general de l'entitat fins ara gestora, “és un tancament encobert”. Les treballadores de l'Armari de la Memòria denuncien que la Generalitat s'ha dedicat fins ara a obstaculitzar la seva feina.

També ha desaparegut el suport públic d'organitzacions de menor dimensió, com l'entitat feminista Eixam d'Algemesí que, des que el PP governa amb Vox, ha deixat de percebre una subvenció de 2.000 euros. El més notable d'aquest darrer cas és el fet que el mateix alcalde del municipi va reconèixer obertament que “l'ajuntament no té l'obligació de finançar a organitzacions que es dediquen a fer política”.

Aquest és un altre dels mantres que sovint esgrimeixen PP i Vox a l'hora de decidir qui es pot beneficiar d'ajuts públics. “No s'ha de gastar ni un cèntim en partides que tenen caràcter ideològic”, deia el gener de 2021 l'avui diputat provincial de Vox a les Corts i regidor a Paterna, Joaquín Alés. Arguments com aquest, però, contrasten amb els fons públics que l'extrema dreta, quan té responsabilitats de govern, destina a organitzacions que batallen contra el dret a l'avortament.

ACTIVITATS SUBVENCIONADES

En els darrers tres anys, les notícies sobre subvencions que han anat a organitzacions antiavortistes s'han fet freqüents. En el cas del País Valencià, entitats com Red Madre, la Fundación Madrina o Provida troben en els governs territorials i locals del PP i Vox un aliat i una imprescindible facilitadora de fons. “Red Madre és la gran organització al territori, perquè té una estratègia d'incidència pública que comparteix amb els partits

polítics de la dreta i l'extrema dreta”, explica la coordinadora de l'Associació de Drets Sexuals i Reproductius, Sílvia Aldavert. Es refereix, per exemple, al projecte de llei de “protecció de la maternitat” que l'organització va redactar el 2021 i que des d'aleshores ha estat presentat per Vox a desenes de municipis de tot l'Estat espanyol.

Segons una investigació del Fòrum Parlamentari Europeu per als Drets Sexuals i Reproductius entre 2019 i 2023 Red Madre va rebre 2,39 milions d'euros de finançament. I les dades del Ministeri d'Hisenda reflecteixen que les sucursals territorials d'aquesta fundació al País Valencià han rebut prop de mig milió d'euros de finançament públic des de 2023.

Red Madre manté llaços estrets amb les administracions controlades pel PP i Vox. L'11 de desembre de 2023, rebia un premi atorgat per l'Ajuntament d'Alacant, governat per la formació conservadora amb el suport de l'extrema dreta, en reconeixement de la seva tasca de voluntariat. Així, la regidora del PP Begoña León considerava la fundació antiavortista un “model a seguir per a construir una societat més compassiva i solidària”. I ens dedicava elogis entusiastes: “Sou un far de llum enmig de la foscor que mostra, fins i tot en els temps més desafiadors, que la humanitat té capacitat de brillar amb generositat i compassió”.

El 20 de novembre de 2024, el mateix Ajuntament va inaugurar

Carlos Mazón, quan era president de la Generalitat, va rebre el president de la Fundación Madrina, Conrado Giménez Agrela. | **GENERALITAT VALENCIANA**

Aurora Rodil (Vox) exconsellera d'Infància, Família i Gent Gran de la Generalitat, amb un cartell de la plataforma 40 Días Por la Vida davant una clínica de ginecologia i obstetrícia.

un equipament batejat amb el nom d'Oficina de la Maternitat. Vox va exigir al govern municipal del PP la creació d'aquest centre, que des de l'activisme feminista s'ha rebatejat com "oficina antiavortista", a canvi d'aprovar-li els pressupostos. En una publicació a xarxes, la regidora de Vox, Carmen Robledillo, donava les gràcies a diverses personalitats que havien assistit a l'acte d'inauguració de l'oficina, entre les quals hi havia Alejo Arias, president de la fundació Red Madre, i José Manuel Grau, regidor de Vox a l'Ajuntament del Campello i president de l'associació Pro Vida Alicante. L'oficina també va rebre l'aplaudiment del bisbe d'Oriola-Alacant, José Ignacio Munilla, que és conegut per haver resat davant de clíniques on es practica la interrupció de l'embaràs acompanyat de simpatitzants d'organitzacions com 40 Días por la Vida.

Aquesta darrera organització, segons indica la seva pàgina web, compta amb un contingent de voluntariat de 1.045 persones a València, Castelló i Alacant, que es dediquen a resar davant les clíniques on es fan avortaments. En diverses ocasions, dirigents de Vox han defensat aquesta pràctica que suposa una coerció de les dones que volen interrompre el seu embaràs. És el cas del regidor de Castelló Alberto Vidal, que el febrer deia que 40 Días por la Vida es planten davant les clíniques "per una causa profunda i sense increpar ningú: resen per les dones que sofreixen el

drama de l'avortament". De la mateixa manera, la regidora d'Elx Aurora Rodil s'ha manifestat davant dels centres sanitaris amb altres membres d'aquesta plataforma.

Sílvia Aldavert, coordinadora de l'Associació de Drets Sexuals i Reproductius, afirma que entitats com aquesta "estan molt ben assessorades perquè saben perfectament quina estratègia han de portar a terme per no ser denunciades". 40 Días por la Vida, de fet, assegura al seu web que es limita a "resar a la via pública de manera pacífica i silenciosa. No s'acosta per iniciativa pròpia a parlar amb les dones que volen avortar, ni amb els sanitaris. Per tant, és impossible que hi hagi assetjament".

AMB LA DANA COM A ALTAVEU
El 6 de novembre el digital Diari *La Veu*, publicava que l'entitat Fundación Madrina ofería menjar en els punts de distribució d'ajuda

humanitària que encara hi ha a les poblacions de l'Horta Sud més afectades pel desastre de la dana. Segons explicaven, la contrapartida era que l'entitat demanava informació a les dones embarassades migrades que s'acostaven al punt d'ajuda. A més, detallaven que quan una de les coordinadores de l'ajuda es va posar en contacte amb una integrant de la Fundación Madrina, aquesta li va reconèixer que l'organització s'encarrega d'"informar" i "assessorar" les dones embarassades perquè no avortin. Per contra, fonts de la Fundación, en declaracions al mitjà, van negar que l'oferta d'aliments es fes "a canvi" de dades personals de dones embarassades o "susceptibles d'estar-ho".

Segons dades del Ministeri d'Hisenda, des de 2021 fins a l'actualitat, la Fundación Madrina ha rebut 3,87 milions d'euros en subvencions, la majoria de les quals provenen de la Comunitat de Madrid. Ahora, el seu

president, Conrado Jiménez, que en el passat havia format part del consell d'administració del Banc Santander, es va reunir el passat juliol amb Carlos Mazón, que va agrair a la fundació la seva tasca durant la dana.

La vinculació entre classe política conservadora i les organitzacions contra l'avortament és freqüent. L'organització Hazte Oír, un *think tank* que es va fer famós per l'autobús transfòbic que ha passejat per tota la geografia de l'estat, té una llarga relació amb Vox. La presidenta de les Corts Valencianes, María de los Llanos Massó, abans de convertir-se en la segona autoritat del País Valencià, va formar part de la secció antiavortista d'aquesta plataforma cristiana integrista.

Així mateix, una filtració de Wikileaks de 17.000 documents l'any 2021 va demostrar que Hazte Oír i la plataforma internacional que aquesta organització va crear el 2013, CitizenGo, va rebre donacions de diverses persones de l'elit econòmica, com l'expresident d'El Corte Inglés, Isidoro Álvarez; David Álvarez Díez, del Grup Eulen (20.000 euros); Esther Koplowitz, de Fomento de Construcciones y Contratas (10.000 euros) o Bernard Meunier, de Nestlé (3.000 euros). Aquest acapte es va destinar a costejar una trobada de diversos líders europeus de l'espectre ultradretà i euroescèptic, l'any 2017 a Coblença (Alemanya), que va ser el bateig de foc de Santiago Abascal en l'escena internacional. ●

Segons el Ministeri d'Hisenda, les sucursals territorials de la fundació Red Madre al País Valencià han rebut prop de mig milió d'euros de finançament públic des de 2023

Sobiranes

L'exterior de la Nau Bostik amb els característics murals que es renoven periòdicament. | **ADRIANA PIMENTEL**

CENT CAMIONS DE RUNA I DEU ANYS FABRICANT CIUTAT

TEXT: **SARA BORRELLA**

La Nau Bostik, un antic recinte fabril del barri barceloní de la Sagrera reconvertit en punt de trobada de multitud de projectes d'activisme cultural i comunitari, celebra una dècada d'autogestió amb un esperit de resistència davant del que el seu nucli impulsor considera una actitud hostil de l'Ajuntament actual

El 15 de febrer del 2015, un grup de veïnes del barri barceloní de la Sagrera entraven a l'última fàbrica industrial que quedava dempeus al barri. Armats amb escombres i amb la convicció que els espais es recuperen a base d'organització, començaven a netejar dècades d'abandó. “Van sortir més de cent camions de runa”, recorda Jorge Sánchez, coordinador del projecte que va acabar sorgint d'aquella operació neteja, la Nau Bostik. Deu anys després, aquella fàbrica de cola per a sabates s'ha convertit en un dels equipaments autogestionats més singulars de Barcelona. Cent vint persones hi treballen cada dia, una quinzena d'entitats hi tenen la seu i milers de persones del barri l'han fet seva.

Enguany la Bostik celebra el seu desè aniversari, però ho fa en peu de guerra. Tal com explica Sánchez, l'actual govern municipal del PSC els ha tancat totes les portes: “Hem demanat reunions i no ens reben. No tenim interlocució amb el consistori -denúncia-. La resposta informal que ens arriba des del Districte és clara: que la Nau Bostik no els agrada”.

L'any 2015 era un moment especialment interessant a Barcelona. S'estava digerint l'onada del 15M i molts dels projectes assemblearis que hi van aflorar s'estaven convertint en opcions amb repercussió política creixent: Podem, Barcelona en Comú, la CUP... “Moltes d'aquestes assemblees, trobades i debats es feien aquí, a la Bostik”, recorda Sánchez. L'espai es va projectar des del primer moment com un lloc singular: autogestionat, sense finançament públic, arrabassant una finca a l'especulació immobiliària.

Tres mesos després d'entrar-hi, el 15 de maig, Barcelona en Comú guanyava les eleccions municipals. “Al principi els Comuns van dir: què fem amb aquesta gent? I no teníem molt clar què érem, érem molt novells”, diu el coordinador de l'espai, rient. Però van fer una estratègia comunicativa intel·ligent: *La Vanguardia*, TV3, Catalunya Ràdio... “En 24 hores estàvem a la primera plana”, recorda Sánchez. A poc a poc, van anar parlant amb Laia Ortiz, llavors tinent d'alcaldia de l'Ajuntament, i van arribar a un pacte no escrit: “Nosaltres ho anirem posant tot conforme amb la normativa, però doneu-nos temps. I de música només en farem a l'última nau, la que no toca al veïnat”, explica Jorge Sánchez, que assegura que, durant els dos mandats d'Ada Colau, la convivència va ser tranquil·la.

ARRABASSAR EL PATRIMONI INDUSTRIAL A L'ESPECULACIÓ
La història de la Bostik s'emmarca en un context més ampli, la destrucció del patrimoni industrial barceloní. Al segle XIX, la Sagrera, Sant Martí de Provençals i el Poblenou conformaven el que es coneixia com “el Manchester del sud d'Europa”. Fàbrica rere fàbrica, va créixer un teixit productiu que va ser sistemàticament arrasat durant les transformacions urbanes lligades als Jocs Olímpics i el Fòrum 2004. “En altres països d'Europa hi ha sensibilitat pel patrimoni industrial. Però aquí no existeix -la menta Sánchez-. Les úniques fàbriques que queden a Barcelona són les que s'han aconseguit per lluites veïnals o privades”. La Bostik, denominació que fusionava Boston i Stick (adhesiu en anglès), va ser l'última de la Sagrera que va operar. La fàbrica,

construïda als anys seixanta, produïa cola per a la indústria de les sabates. Quan va tancar, el 2006, el seu destí semblava escrit. Enderroc i especulació immobiliària.

Però Xavier Basiana, impulsor també de la Nau Ivanow -una “fàbrica de creació” instal·lada també en un recinte fabril de la Sagrera- va tenir la idea de trucar a la Llave de Oro, la immobiliària propietària de l'espai. “Nosaltres vam pensar que ens dirien que no i que durariem tres mesos”, reconeix Sánchez. La resposta, sorprenentment, va ser que sí. La lògica era senzilla. Per a la propietat, en aquell moment la finca era un punt de gestió complicada del barri, amb gent que entrava a endur-se material o per a ús de gent que patia addiccions. Preferien que algú en tingués cura abans que invertir-hi en seguretat. A canvi de pagar l'IBI i els consums, la immobiliària va comunicar a Basiana que en fes l'ús que en volgués, mitjançant un contracte de comodat (que estableix la cessió gratuïta d'un immoble a canvi de fer-ne ús).

Aquí rau un altre factor fonamental per entendre com la Nau Bostik ha pogut esquivar la pressió immobiliària: el terreny està afectat pel pla urbanístic de l'estació de la Sagrera. “La Llave de Oro sabia que aquí no podia construir pisos. Però ho va comprar esperant que algun dia vinguin i els ho comprin o els donin els mateixos metres a un altre lloc”, explica el coordinador. És a dir, especulació subtil, a llarg termini.

“La Nau Bostik no té finançament públic, *zero patatero*”, diu contundent Sánchez. Ha sobreviscut tota una dècada amb un model híbrid que combina les quotes de les entitats residents amb lloguer d'espais per a rodatges audiovisuals i per a esdeveniments privats. “Alguns de nosaltres veníem de la indústria audiovisual. Les productores paguen per fer anuncis, cinema o videoclips en aquestes naus tan grans. Amb això financem tota la part cultural que no dona diners en si mateixa”, detalla Sánchez.

Aquest model d'autofinançament ha permès les impulsores de la Bostik mantenir la independència política i confegir una programació cultural accessible i gratuïta per a tothom. Les entitats que tenen capacitat econòmica -fundacions culturals, organitzacions polítiques, sindicats...- paguen per fer servir els espais. Amb aquests ingressos es finança l'aspecte comunitari.

Els primers dos anys, ningú de l'equip tècnic cobrava. “Dos anys de voluntariat pur”, recorda Sánchez. Després van començar a alliberar-se algunes persones a mitja jornada, “durant quatre o cinc anys, cobrant el salari mínim”. Avui, cinc o sis treballadores mantenen el dia a dia del projecte, tres amb jornada de 37 hores i tres amb 30 hores setmanals. A banda, 110 persones fan vida a l'espai de forma habitual. Formen part de cooperatives com Trèvol o La Productora Fotogràfica, projectes educatius com Fronteres Invisibles, Prollema (de l'Associació Sociocultural La Muga) o la Revista 5W, que tenen la seu a la Nau Bostik.

APRENDRE A SER EQUIPAMENT DE BARRI

Un dels grans reptes actuals de la iniciativa ha estat vincular-se amb el barri que l'envolta. “Al principi érem una mica endogàmics. No vam saber projectar la nostra idea al barri o convèncer-lo que la Bostik era una cosa positiva”, reconeix autocríticament Sánchez. A poc a poc, però, van començar a mantenir reunions amb l'Associació de Veïns i Veïnes de la Sagrera i, sobretot,

L'equip gestor de la Bostik explica que amb el temps han entès la importància del diàleg amb les entitats del barri, perquè “al principi érem una mica endogàmics”

Aspecte que tenia una de les naus del recinte l'any 2015, plena de restes de l'activitat industrial. A sota, el mateix espai el gener de 2017, en la inauguració d'una mostra de fotografia.

amb l'institut escola Els 30 Passos, un projecte educatiu impulsat per l'Ajuntament que va trigar cinc anys a materialitzar-se.

Amb l'escola han teixit col·laboracions. El dia de la Castanyada, per exemple, l'alumnat de sisè va muntar parades i un túnel del terror per a les famílies, amb l'objectiu de recaptar diners; i també han col·laborat en la pintura de façanes. “Penso que està bé l'existència d'espais comunitaris on les nostres criatures tinguin opcions alternatives a l'oci convencional”, explica David Vallina, membre de l'Associació de Famílies de l'escola Els 30 Passos. Però afegeix que “la por que hi ha és que es converteixi en un espai massa esnob, i no tant per obrir pas a les famílies i la gent del barri. El quid de la qüestió és que hi hagi cada vegada més activitats per a la comunitat”.

En la relació amb Els 30 Passos hi ha també tensió territorial. L'escola necessita créixer i això implica negociar espais amb la Bostik. Però hi ha gent del veïnat que expressa preocupació per l'amiant que hi ha en cobertes i teulades. Malgrat els dubtes, la conclusió de Vallina és clara. “El que queda clar és que la posseïdora del terreny voldria especular i crear habitatge molt encarat, com els edificis nous que han canviat l'ecosis-

tema del barri. I per això preferim una Bostik, un espai on hi hagi cultura i art”.

El gran punt d'inflexió en els deu anys d'història del projecte va ser la pandèmia. Els patis i espais a l'aire lliure es van poder continuar obrint. La Bostik era plena de gent en aquests llocs permesos. “Tothom va venir a descobrir-nos. Es va convertir en un espai on respirar”, apunta Jorge Sánchez. Avui la Bostik és un territori transversal i acollidor on conviuen realitats molt diverses, sobretot els caps de setmana, quan es transforma en un espai lúdic per a famílies i persones de totes les edats. “Pots trobar-hi des de les dues àvies que venen a fer el vermut al dissabte al matí fins als nanos de l'escola que deixen aquí els seus pares, des d'un sindicat de l'habitatge superpunkti fins a veïns que venen a veure el Barça”, il·lustra Sánchez.

UN OASI RESISTENT DE L'ART URBÀ

Entre les quinze entitats residents a la Nau Bostik, B Murals exemplifica la simbiosi entre l'espai i els projectes que hi habiten. “Per a nosaltres, com a entitat d'art urbà, la seu es retroalimenta, perquè és un espai que ens permet ampliar el nostre ►

L'assemblea de l'espai reclama a l'Ajuntament que compri el solar, emprengui la neteja de les restes d'amiant i garanteixi la continuïtat del model actual de gestió comunitària

► projecte fent servir les parets de la mateixa Bostik”, explica Ana Manaia, coordinadora de projectes a B Murals. Segons ella, l'arquitectura de l'antiga fàbrica s'ha convertit en “un oasi del grafiti i el muralisme a Barcelona”.

La descripció que fa Manaia de la situació de la creació plàstica a Barcelona és reveladora. “És una ciutat molt castradora i molt impossibilitadora a l'hora de pintar murals a l'espai públic. El departament de paisatge urbà està fent inviable que realment puguem realitzar murals amb professionals que donin valor i facin créixer el patrimoni artístic”, sentència aquesta gestora cultural. La Bostik, considera, es converteix en una excepció de tot aquest context.

B Murals gestiona dues naus de l'espai amb dos projectes principals: una galeria per visibilitzar artistes amb vinculacions amb l'art urbà i una residència artística especialitzada. El fet d'estar a la Sagrera també és estratègic, per a Ana Manaia, perquè “ens descentralitza d'una mena de cultura molt cèntrica, molt vinculada amb una Barcelona de postal turística. Aquí hi ha un altre art i una identitat artística pròpia, contemporània”, explica. Els murals de la Bostik es van renovant constantment, convertint l'espai en un “museu viu”.

Gestionar un espai de la complexitat de la Nau Bostik no és senzill. “Al principi érem molt poc ordenats. Vam estar treballant fins a la covid d'una manera molt reactiva”, admet Jorge Sánchez. La pandèmia, explica, va obligar a aturar-se i pensar més en profunditat com posar ordre a la diversitat entitats residents, amb activitat constant i una àmplia diversitat de mirades.

GOVERNANÇA ASSEMBLEÀRIA

Des de l'any 2020, el projecte de la nau treballa en la confecció d'uns estatuts i un reglament intern que integri tota aquesta pluralitat. Compta en aquest propòsit amb l'acompanyament de La Mirada, una cooperativa no mixta especialitzada en aquests processos. També s'ha creat una gestora política i comissions que són òrgans deliberatius (cures, economia, estratègia, anti-racisme) i es fan assemblees mensuals. “Les comissions, com en molts espais, a vegades desapareixen, a vegades apareixen, a vegades fluctuen”, reconeix Sánchez amb realisme. “Tenim gent per a la qual la Bostik és la seva primera experiència de militància, i aleshores has d'anar a un ritme més lent”, explica. També detalla que a les assemblees s'intenta que les propostes ja arribin treballades per les comissions, per no estar-se tres

El Festival Reteena, dedicat a joves creadores audiovisuals, és una de les moltes iniciatives culturals que ha acollit la Nau Bostik.

o quatre hores debatent-les. És un procés constant d'aprenentatge col·lectiu.

També formen part del projecte de la Bostik la Xarxa d'Espais Comunitaris (XEC), una sectorial de la Xarxa d'Economia Solidària (XES), una altra de la plataforma de Gestió Cívica i del projecte Comunalitats. En concret, ProperESS, una de les entitats activadores de la Comunalitat de Sant Andreu, juntament amb BitLab, Biciclot, Andròmines, SePra, La Fàbric@, Espai Ambiental i altres projectes que fan teixit comunitari al districte. “Estem sempre en xarxa amb altres espais que comparteixen aquesta mirada”, afirma Sánchez.

MULTES, SILENCI I BLOQUEIG INSTITUCIONAL

Si amb el govern de Barcelona en Comú la relació de la Bostik amb la corporació municipal va ser de “relativa pau i deixar-nos fer”, explica el coordinador de l'espai, l'arribada del PSC a l'alcaldia, l'any 2023, ha canviat el panorama. El primer gir de guió va ser amb el Mescladís, un projecte de música i lloc trobada, similar als que hi ha a altres punts de la ciutat. Es van començar a rebre multes perquè l'espai no complia amb la normativa. “Però quan anàvem a l'Ajuntament a dir: ‘Escolteu, quina normativa? Què hem de fer?’”, no ens deien res”, lamenta Jorge Sánchez.

De fet, l'Ajuntament no reconeix l'espai com a equipament cultural, malgrat els seus deu anys de trajectòria i les més de 120 persones que hi treballen cada dia. “Fa un any que no tenim interlocució de cap mena. Demanem reunions i no ens reben”, denuncia Sánchez. La regidora del districte, Mar Villanueva, no respon els seus correus. Segons Sánchez, el regidor de Cultura i Indústries Creatives, Xavier Marcé, “faria un pàrquing aquí”. “És cert que aquest sòl val molts milions -reconeix el coordinador-. Però els barris populars no poden tenir accés a la cultura si no hi ha aquests equipaments grans on passin coses”. Val a dir que l'escenari no és exclusiu de la Bostik. Espais autogestionats de característiques semblants, com el RAI, la Nau Ivanow o l'Antic Teatre estan passant dificultats similars sota l'actual govern socialista. “La majoria dels grups municipals, de Barcelona en Comú a ERC, o Junts, donen suport a la Bostik. Però el PSC ens bloqueja”, lamenta.

UN ANY DE REIVINDICACIÓ I RESISTÈNCIA

Amb aquest context, el desè aniversari de l'espai no ha estat només un moment de celebració, sinó que també ha tingut

característiques de campanya política sostinguda tot l'any. Els actes van culminar el 15 de novembre amb unes jornades que van servir per projectar la situació de la cultura comunitària a Barcelona. Aprofitant aquesta cita, es va repintar la façana, es van refer tots els murs i es van organitzar xerrades sobre els drets culturals a la ciutat. “No érem només nosaltres parlant, sinó tot un ecosistema d'espais comunitaris”, explica Sánchez. La consigna comuna era clara, perquè “bàsicament, aquest consistori ens està fotent fora”.

La petició continua sent nítida. Es demana que l'Ajuntament compri l'edifici a la Llave de Oro, netegi els sostres d'amiant que encara queden i cedeixi la gestió a una coordinadora d'entitats. “Que tothom del barri que vulgui participar-hi pugui fer-ho, tant com a persones treballadores, com a residents o com a veïnat. És a dir, que es gestioni amb una assemblea on tothom pugui participar”, planteja Sánchez. Els referents on es busca la inspiració són clars. “Sempre diem que tenim tres equipaments on ens veiem reflectits: l'Ateneu de Nou Barris, que és l'històric; Can Batlló, que ha estat l'últim de la nostra generació; i després la Fabra i Coats, tot i que allà la gestió és directa de l'Ajuntament i no va acabar de funcionar amb aquest model”. És a dir, equipaments de propietat és pública, però de gestió comunitària.

Jorge Sánchez reconeix cansament: “Hi ha vegades que tens ganes de tirar la tovallola. Fa molt temps i és molt frustrant que no ens reconeguin”. Per això l'equip treballa per facilitar un relleu generacional. “Estem intentant fer un traspàs, que la gent més jove, que no estava dins dels espais més orgànics, també s'hi apropi. Fer-ho d'una manera més amable. I no ha de ser necessàriament gent jove -matisa-, però que no siguem els que vam portar el timó al principi”, explica.

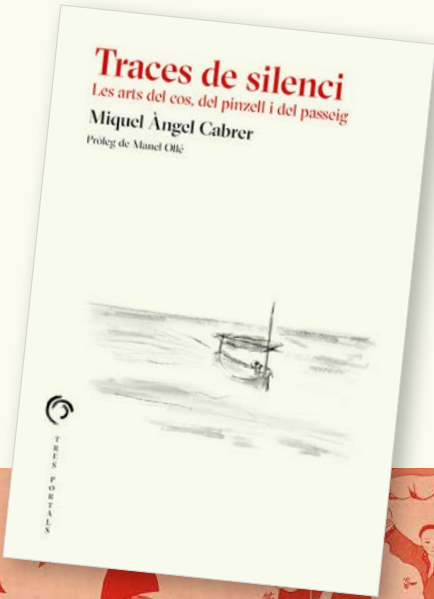
Deu anys després d'aquell 15 de febrer, d'aquells més de cent camions de runa i d'aquells milers d'hores de treball voluntari, l'antiga fàbrica s'ha erigit en un símbol de resistència en una ciutat cada cop més hostil amb l'autoorganització. “Sabem que la Bostik no és nostra. La gestionem, però volem que sigui un espai de ciutat, que s'hi quedi molts anys -s'afirma des del col·lectiu-. Lluitem per consolidar un model on la cultura sigui un dret fonamental i no un element instrumental per fomentar l'activitat econòmica i el turisme”. La samarreta commemorativa del desè aniversari ho deixa ben clar: “10 anys de Nau Bostik, exercint el dret a la ciutat”.●

Publicitat

T
R
E
S

P
O
R
T
A
L
S

«El traç deixa un
espai en blanc en
el paper, el silenci
obre una porta que
permet escoltar
altres veus.»

Traces de silenci
L'art del taitxí,
del pinzell i del passeig
Miquel Àngel Cabrer
Pròleg de Manel Ollé

@tresportals
www.tresportals.cat

El retorn del llop, una bona notícia

TEXT: **ANDREA CAMACHO** AMBIENTÒLOGA
I MEMBRE DE NEURONES FREGIDES
INFOGRAFIA: **ELISENDA CASABONA**

Aquest octubre, el Departament d'Interior i Seguretat Pública de la Generalitat de Catalunya, a través del cos d'Agents Rurals, detectava la primera llopada a Catalunya després de gairebé un segle. Feia un parell d'anys que seguien un mascle i una femella que voltaven per la mateixa zona. A finals de 2024, la parella va ser vista junta per primera vegada i aquesta tardor s'ha pogut confirmar que han nascut tres cadells. Des de l'any 2000, s'han arribat a detectar fins a una vintena d'individus, la gran majoria provinents de l'estirp genètica itàlica. Tots eren dispersants i nòmades i fins ara no hi havia hagut cap grup familiar. Amb aquest fet històric, es confirma que el llop ha tornat. L'extinció de l'espècie a Catalunya, deguda a la persecució humana a principis del segle XX, és un dels factors que ha provocat la sobrepoblació d'ungulats, en especial del porc senglar, un fet que genera grans danys econòmics a l'agricultura. Al seu torn, aquesta sobrepoblació fa que hi hagi una pressió excessiva dels herbívors sobre la vegetació, dificultant la regeneració natural del bosc i afectant el sòl. La presència de tantes preses ha afavorit la tornada d'aquest depredador, que està al capdamunt de la xarxa tròfica. I aquest retorn natural contribuirà a recuperar l'equilibri als ecosistemes.

La presència del llop implica un repte per al sector ramader, perquè s'han produït atacs sobre el bestiar domèstic. La Generalitat de Catalunya va posar en marxa el 2023 el Grup de Treball del Llop per millorar la coexistència, i té previstes mesures preventives per defensar els ramats de possibles atacs, com tanques elèctriques, gossos de protecció i compensacions econòmiques. La notícia recent de la reproducció del llop a Catalunya marca un punt d'inflexió: deixa de considerar-se una espècie extinta com a reproductora i passa a estar catalogada com amenaçada en perill d'extinció. Aquest nou estatus comporta l'obligació d'elaborar, tramitar i aprovar un pla de recuperació, tal com estableix la normativa europea. El retorn del llop és una oportunitat per millorar una convivència que no va ser possible en el passat, garantint tant la seva conservació com la protecció del bestiar.

S'alimenta de carnyonya
Accelera el retorn de la matèria orgànica al sòl i evita que s'hi acumulin patògens.

Depredador apical
Control poblacional d'ungulats salvatges (cabirols, cérvols i porcs senglars), evitant sobrepoblacions.

La seva àrea de distribució es va començar a reduir.

1997: Es denuncien els primers atacs a ramats a la zona del Cadí.

ENTRE 2000 I 2023: S'han detectat una vintena d'exemplars dispersats, nòmades, no establerts. Tots mascles menys una femella el 2008.

SEGLE XVIII

SEGLE XIX

SEGLE XX

SEGLE XXI

Extermini del llop a Catalunya.

2000: Es detecta la presència del llop per primera vegada mitjançant l'anàlisi d'ADN.

2004: El conseller Salvador Milà reconeix el retorn del llop en una roda de premsa.

ia per a l'ecosistema

Reductor de danys sobre la vegetació
En disminuir el nombre d'herbívors, redueix el sobrepastoreig i afavoreix la regeneració del bosc i del sotabosc.

Caça animals dèbils i malalts
Evita la propagació de malalties i manté les poblacions d'herbívors més sanes.

DESMENTINT MITES

Pot esdevenir una plaga

El llop no pot multiplicar-se de manera il·limitada, perquè és un depredador apical i, per la seva pròpia naturalesa, mai no hi haurà una sobrepoblació. La seva població està regulada per la disponibilitat de preses, la competència amb altres carnívors i el seu comportament social, ja que, generalment, només la parella dominant dins la manada es reproduïx. Així, no creix de forma exponencial com altres espècies.

La caça ajuda a controlar la població de llops i a protegir els animals domèstics

Les poblacions de llops tendeixen a autoregular-se de manera natural, i les manades fortes i cohesionades prefereixen depredar ungulats salvatges. Quan es caça i s'eliminen individus, aquestes manades es desestructuren, es debiliten i augmenta la probabilitat que els llops restants ataquin el bestiar. Només en el cas que es cacin tants llops que la seva població es redueixi dràsticament pot disminuir la depredació sobre el ramat —una situació que, paradoxalment, trenca l'equilibri ecològic i genera altres problemes.

És perillós i ataca les persones

El comportament habitual del llop és evitar el contacte amb els humans, conducta que ha afavorit la seva supervivència i adaptació després de molts anys de persecució humana i que va fer que s'extingís al territori català. Ni a la península Ibèrica ni a la Unió Europea hi ha casos recents d'atacs a persones. A més, s'ha descobert que alguns atacs atribuïts al llop en realitat eren de gossos assilvestrats.

PER SABER-NE MÉS:

GENER 2024: Es detecta un mascle i una nova femella a la mateixa zona.

SETEMBRE 2024: El llop passa d'estar "estrictament protegit" a "protegit" a la UE.

DESEMBRE 2024: Se'ls comença a veure junts.

NOVEMBRE 2025: Es detecten tres cadells entre l'Alta Garrotxa i l'Alt Empordà.

2021: S'inclou en el Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial (LESPRE) i deixa de ser espècie cinètica a tot el territori espanyol.

2022: S'inclou en el *Catàleg de fauna salvatge amenaçada*, en la categoria "Extint com a reproductor".

2023: Creació del Grup de Treball del Llop (administracions, sector ramader, entitats ambientals i experts).

MARÇ 2025: Deixa d'estar inclòs al LESPRES i es pot tornar a caçar al nord del riu Duero.

En xarxa per frenar la destrucció de la biodiversitat

TEXT: **PAULA PUY LÓPEZ I SANDRA CARRERA BONET**
MEMBRES DE LA XARXA PER LA CONSERVACIÓ DE LA NATURA

IL·LUSTRACIÓ: **SARA MARCOS**

Una de les potes principals de la crisi global actual és la greu situació de pèrdua de biodiversitat en què ens trobem immerses. Segons les darreres dades, a Catalunya, les poblacions de fauna salvatge s'han reduït un 28% entre el 2002 i el 2023, i aquest percentatge s'enfila fins al 35% a escala mundial. Les causes d'aquesta regressió són diverses, però totes naveguen en la direcció del progrés marcat per l'actual model socioeconòmic: el can-

vi en els usos del sòl, l'explotació de recursos, el canvi climàtic, la contaminació i la introducció d'espècies exòtiques invasores.

Es planteja un repte enorme, que ens interpel·la directament com a territori: Catalunya representa només el 0,7% de la superfície de la Unió Europea, però acull prop del 25% de la biodiversitat coneguda a escala continental. És una responsabilitat col·lectiva que no podem ignorar.

Ens cal adaptar les activitats humanes als ritmes de la natura, recuperant els equilibris ecosistèmics que hem trencat. Però,

com podem fer-ho? Davant d'aquest repte, les propostes plantejades des del decreixement són essencials. L'activitat econòmica no pot estar centrada en l'acumulació de beneficis (i la destrucció que duu implícita), sinó que ha de donar resposta a una planificació democràtica de les necessitats humanes, entenent-nos com a éssers no aliens a la natura sinó que en formem part. Hem de passar del "com més, millor" a la construcció d'una vida senzilla perquè tothom pugui simplement viure.

El paradigma del decreixement ens ha d'ajudar a aproximar-nos a les polítiques necessàries per redefinir la nostra relació amb la vida no humana. Ens cal integrar la reducció en la producció i consum de materials i energia en totes les propostes que fem des de l'ecologisme. Però com treballarem específicament per recuperar la natura que hem perdut al nos-

El paradigma decreixentista ens ha d’empènyer a adaptar les nostres activitats als ritmes de la natura i a recuperar els equilibris dels ecosistemes. La custòdia del territori permet treballar de forma col·laborativa per generar espais més resilients i participatius, construint vincles locals per preservar i restaurar els entorns naturals

tre territori i revertir les tendències actuals, incorporant aquesta mirada? Un dels instruments més rellevants en aquest sentit és la nova llei europea de restauració de la natura, aprovada recentment. El text obliga els estats membres a restaurar, com a mínim, el 20 % dels ecosistemes terrestres i marins en un termini de cinc anys, i a assolir el 100 % abans del 2050. La norma inclou tots els espais naturals –tant públics com privats– i estableix un full de ruta ambiciós per reconnectar les nostres societats amb els sistemes naturals dels quals depenem.

Redefinir la nostra relació amb la natura no és només una qüestió ecològica, sinó també cultural i ètica. Recuperar el que hem perdut significa reaprendre a viure amb menys, però millor, dins dels límits del planeta.

Alguns dels principals àmbits de recuperació de la biodiversitat són els ecosistemes fluvials i els es-

oberts. En tots dos casos, la renaturalització i la custòdia del territori poden jugar-hi un paper decisiu. Les zones humides són, de fet, alguns dels ecosistemes més fràgils i vulnerables: només a Catalunya s’ha perdut el 54 % dels individus de fauna salvatge en espais fluvials. Les amenaces són ben conegudes: urbanització, espècies exòtiques invasores i un model agrícola intensiu que, amb la contaminació per nitrats i pesticides, agreuja encara més la situació.

Per revertir aquesta tendència, la custòdia fluvial s’ha convertit en una eina clau. Aquest 2025 celebrem deu anys del primer acord signat per implantar aquesta pràctica, i avui podem trobar nombrosos exemples de cogestió de rius i rieres arreu del país. Un dels casos més destacats és el de l’Associació Mediambiental la Sínia, que des de fa anys practica la custòdia fluvial al riu Gaià a través d’un conveni amb l’Agència Catalana de l’Aigua. Amb entusiasme, coneixement tècnic i implicació comunitària, l’entitat ha aconseguit que el veïnat dels pobles de la conca passi de viure d’esquena al riu a participar activament en la seva conservació.

Les seves accions van des de la recuperació del bosc de ribera i dels hàbitats aquàtics fins al seguiment de la biodiversitat, l’avaluació periòdica

de la qualitat del riu o l’arranjament de camins. Tot plegat amb el suport del voluntariat i en coordinació amb els ajuntaments mitjançant la Taula del Gaià. Els resultats són visibles: el retorn d’espècies pròpies dels rius mediterranis, com la tortuga de rierol, o la nidificació del corriol camanegre a la platja de Tamarit, són símbols d’aquesta recuperació.

Pel que fa als espais oberts, la col·laboració amb el sector agrícola és igualment fonamental. L’agricultura ha estat una de les grans damnificades del mite del creixement infinit.

tora d’una finca agrícola, s’estableix una col·laboració que beneficia la pagesia i la conservació de la biodiversitat. La Xarxa de Custòdia Agrària del Baix Penedès, impulsada per l’associació GEVEN, pretén revertir l’abandonament del camp i la fragmentació dels hàbitats d’un territori principalment vitivinícola molt lligat a la seva història agrària, a través d’acords de custòdia amb les productores, que són grans coneixedores de l’entorn.

L’entitat ofereix formació i acompanyament a la pagesia per implementar pràctiques sostenibles i, sovint amb l’ajut del voluntariat, im-

Les zones humides són ecosistemes molt vulnerables: només a Catalunya s’ha perdut el 54 % dels individus de fauna salvatge en espais fluvials

L’aposta per un model intensiu, ple d’injustícies socials i ambientals, ha generat males pràctiques i ha condemnat molts petits productors a l’abandonament. Davant d’això, la petita pagesia, l’agroecologia, la ramaderia extensiva, el silvopastoralisme o els circuits curts de comercialització avancen a contracorrent del model imperant, amb totes les dificultats que això implica. Sabem que necessitem aturar la pèrdua de pol·linitzadors ràpidament, perquè d’això també depèn la salut humana. Però sabem com canviar ràpidament el model agrícola a un que aposti per pràctiques més regeneratives?

De nou, la custòdia del territori, a través de la custòdia agrària, ens obre finestres de possibilitat per avançar en aquest camí. A través d’acords voluntaris signats entre una entitat de custòdia i la persona propietària o ges-

pulsa projectes per recuperar hàbitats, com la creació de basses per a amfibis o refugis per a ratpenats. En formen part productores com Sicus, Torclum, Cal Camat Agroeco o Un Sol Cel, que treballen la terra amb criteris agroecològics i respectuosos amb la biodiversitat, produint melmelades, vins, llegums i blats antics, taronges o ametlles, entre d’altres.

Veiem, doncs, com, davant dels reptes globals, ens cal apostar fort per la relocalització de les solucions. Tornant a donar valor a les xarxes locals, treballant en comú per trobar solucions compartides, de la mà de la pagesia, les entitats naturalistes, el veïnatge i les administracions. Plegades, podrem posar límits a aquells qui creuen que el planeta no en té, i construir, enxarxades, un món on les persones visquem realment en equilibri amb la natura. ●

El laberint de les violències en les relacions 'mariques'

TEXT: **HÉCTOR GONZÁLEZ QUILES**

TREBALLADOR SOCIAL I COORDINADOR DE L'ÀREA D'INTERVENCIÓ SOCIAL DEL CENTRE LGTBI

ISAAC NAVARRO MADROÑO

TREBALLADOR SOCIAL I MEMBRE DE PLURAL – CENTRE DE MASCULINITATS

IL·LUSTRACIÓ: **MEVAKI**

Les violències dins del col·lectiu LGTBIQA+ existeixen, encara que sovint restin en silenci o passin desapercbudes. I no es limiten només a les relacions afectives i sexuals, sinó que també adopten formes estructurals i simbòliques, més subtils, però freqüents. No són casos aïllats, sinó el reflex incòmode del patriarcat i la cisheteronorma, de la qual no ens fa immunes el fet de ser marica, bollera o trans. Les respostes no poden ser parcials: cal entendre que les violències tenen múltiples cares i causes, i que, des d'espais compartits on puguem pensar-nos junts, és possible transformar-les.

Partim d'aquesta realitat i de la vivència de dinamitzar un grup d'homes GBTI per reflexionar sobre el poder del treball col·lectiu com a eina per repensar les masculinitats, reconèixer les violències que ens travesen i construir formes de cura i vinculació més conscients. Molts venim de trajectòries marcades per l'LGTBI-fòbia i hem crescut amb la idea que la dissidència ja ens convalida l'assignatura d'igualtat.

El nostre treball partia d'una absència: tot i que hi ha espais de trobada, festa, oci, atenció i formació per a col·lectius diversos, gairebé no n'hi ha que convidin els homes a pensar què vol dir i què comporta "ser home" des de la dissidència. En aquest buit, el treball grupal esdevé una eina poderosa per obrir preguntes, reconèixer vulnerabilitats i posar en comú experiències sovint invisibilitzades.

Les relacions *mariques* tenen llibertats que ens han permès habitar el desig, el plaer i l'afecte des de llocs més oberts i creatius, però també conviuen amb noves estratègies del sistema que perpetuen la normativitat. Allò que ens enorgulleix de la nostra manera de relacionar-nos conviu amb problemes crònics: re-

lacions tòxiques, discriminacions, agressions sexuals, soledat, dependència, por al rebuig o angonya per no encaixar en el que s'espera d'un home desitjable.

Des de la vulnerabilitat compartida emergeixen experiències que mostren fins a quin punt les violències viscudes i les exercides formen

El fet de ser marica, bollera o trans no ens immunitza de relacions travessades per les violències marcades pel patró cisheteropatriarcal. Grups d'homes GBTI les aborden treballant les masculinitats, no des de la culpa i el malestar, sinó des de la responsabilitat compartida

part d'un mateix aprenentatge social. Com per exemple, l'amor romàntic, que promet fusió i salvació, pot acabar convertint-se en una eina de control i validació, com ja fa temps que ens recorden les companyes feministes.

L'homonormativitat travessa també la manera com entenem el gènere dins del col·lectiu. El fet de tenir una expressió considerada dissident -el que en termes binaris es percebria com "femení"- pot convertir-se en motiu de rebuig o de pèrdua de valor i de poder simbòlic entre homes GBTI. Darrere d'aquests mecanismes opera una paraula incòmoda, però necessària: plumofòbia. La mateixa que molts jurem que no sentim i que s'arrela en la misogínia més profunda.

Aquesta normativitat també s'expressa a través del cos, convertit en un autèntic camp de batalla. Les xarxes socials, entre altres fenòmens, han transformat el desig en un mercat de cossos amb normes no escrites, però universalment conegudes: músculs en HD, joventut eterna, penis "de mida prèmium" i cap greix fora de lloc. Més que flirtejar, sembla que competim en unes olimpíades de la masculinitat ideal. Aquesta pressió constant no només exclou i jerarquitzava, sinó que alimenta inseguretats, malestars i problemes de salut mental; és el terreny fèrtil on creixen agressions i discriminacions. En definitiva, el cos acaba sotmès a una mena de càsting permanent.

Aquestes dinàmiques no es limiten a la sexualitat o al gènere. Es filtren en altres eixos de poder i desigualtat -com l'edat, la situació administrativa o la discapacitat- i reproduïen jerarquies internes que sovint passen desapercebudes, però que tenen efectes molt reals en les nostres relacions i comunitats.

Un dels temes que sovint ens apareix amb força és la manera com molts homes utilitzem el sexe, i també les drogues, com una forma de vincular-nos, de desestressar-nos, d'obtenir validació o de combatre la soledat. Dins del col·lectiu, aquestes pràctiques també contribueixen a sentir-nos validats i desitjats en una societat que encara ens situa als marges. El problema no rau en el fet d'utilitzar aquestes vies, sinó en el fet de no haver tingut, conegut o imaginat altres opcions possibles.

Aquesta experiència compartida, marcada per la socialització binària, mostra la importància de buscar i crear espais més enllà de la festa i del sexe, llocs on puguem explorar formes de vincle basades en l'afecte i la cura. Parlar-ne obertament permet posar nom a aquestes contradiccions i començar a repensar com volem relacionar-nos d'una manera més conscient i menys impulsiva.

El treball col·lectiu evidencia que el canvi no pot venir només de l'àmbit personal. Treballar les masculinitats implica entendre que no n'hi ha prou amb sentir-nos culpables pels malestars que vivim, sinó que cal assumir una responsabilitat compartida. Això vol dir reconèixer que tots formem part d'un mateix sistema i que només si ens comprometem col·lectivament podrem transformar les dinàmiques que el sostenen. És en aquest exercici de reconeixement mutu on comença la possibilitat real de canvi.

Quan el pensament es construeix en grup, es fa més fàcil arribar a llocs que difícilment assoliríem des de la intervenció individual. Els grups d'homes GBTI no fan teràpia ni són un taller d'autoajuda, sinó un espai per pensar-nos col·lectivament i reaprendre junts. Cada sessió parteix d'una dinàmica que convida a explorar sense pressa ni judici. Els dinamitzadors, també homes GBTI, hi participem des d'aquest mateix lloc, amb les nostres vivències i dubtes, tot i la nostra tasca professional. Aquesta metodologia, en el cas nostre desenvolupada des del Plural, Centre de Masculinitats (Fundació IRES) i el Centre LGTBI de Barcelona (Plataforma d'Entitats LGTBI), tots dos serveis municipals, trenca jerarquies i potencia un aprenentatge més horitzontal i real. En grup descobrim que allò que semblava una fragilitat individual és, en realitat, una experiència compartida i política. Perquè, entre iguals, la cura també és transformació. ●

Competim en unes olimpíades de la masculinitat ideal, el cos és sotmès a un càsting permanent. És un terreny fèrtil per a les agressions i discriminacions

“Àfrica no és un interlocutor inferior, sabem defensar els nostres drets”

Roland Mimi Ngoy lluita pels drets socials i polítics de la República Democràtica del Congo. No ha perdut l'energia ni el compromís amb el seu país natal, tot i les dificultats de viure en situació administrativa irregular a Tarragona i les traves amb què es troba per impulsar projectes que volen erradicar els abusos al seu país.

TEXT: **GEMMA PARERA**

FOTOGRAFIA: **VICTOR SERRI**

Quan tenia només cinc anys, el seu pare va expulsar-lo de la llar familiar de Kinsasa, la capital de la República Democràtica del Congo (RCD), junt amb la mare i les dues germanes petites, a qui acusava de bruixeria. “Fins ara, la meva germana té crisis d'ansietat. Aquest és el principi de la meva lluita”, comparteix Roland Mimi Ngoy. Desplaçat a casa dels avis materns, va continuar patint psicològicament pel tracte que rebia. “No he tingut infància, no jugava, sempre estava preocupat”, explica. Però també l'amoïnaven altres infants del barri i els ajudava: “Compartia l'esmorzar i conversava amb un nen a qui se li havia mort la mare i el pare treballava des de les sis del matí fins a les dues de la matinada. Va decidir actuar en defensa de la justícia en adonar-se que la majoria d'infants viuen en un entorn d'injustícia social i familiar. “De vegades la gent em pregunta d'on trec l'energia i sempre explico que la trec de les injustícies que he vist des que vaig néixer”, rebla.

Després de ser delegat de classe durant diversos anys, l'any 2013 va viatjar al Brasil per assistir a una jornada mundial de joventut com a representant de l'alumnat marista a l'Àfrica central: “Allà vaig descobrir una associació que lluitava pels somnis dels infants que són al carrer”, explica l'activista. Des d'aleshores va tenir clar que volia impulsar una iniciativa similar al seu país perquè, com denuncia, “la majoria dels infants al Congo no van a l'escola i, sense una política social adequada, s'han de buscar la vida al carrer. Podem trobar un nen de 10 o

Des de Catalunya, impulsa la campanya “Ull al Congo”, que dóna a conèixer la realitat del seu país i vetlla perquè es compleixin les “sancions de la UE amb els actors implicats en l'extracció il·legal de minerals”

12 anys caminant amb matxets o una nena de 12 que és prostituta”.

Un any més tard, en acabar el batxillerat de matemàtica i física, Mimi Ngoy va ser un dels fundadors de la Unió de Joves per a l'Èxit del Futur i la Dignitat de la República Democràtica del Congo, una entitat que anava als mercats, escoles i esglésies per parlar dels problemes de la joventut i fer campanyes de bona ciutadania, donant a conèixer drets i deures. No tenien més finançament que les quotes que aportaven les associades. “Al Congo, si no comptes amb el suport d'un polític, no pots accedir a subvencions. Nosaltres no volíem això; cal relacionar els projectes amb entitats”, explica Mimi Ngoy. Ell va fer el pas d'unir-se a una organització política. El va encoratjar el fet que el partit estava format per joves, però després de comprovar que no tenia reglament ni podia saber qui eren els 26 fundadors (condició necessària per crear un partit a la República Democràtica del Congo), va deixar de militar-hi. “Els grans partits ens usen per comprar els joves, i així ho vam veure en aquest cas. Aquest partit, ja gairebé desaparegut, comptava amb el suport de Joseph Kabila, un dels polítics que denunciem”. Kabila va ser president del país durant vora vint anys, fins al 2019.

L'abril de 2023, animat per persones que el seguien a les xarxes socials, va esdevenir un dels fundadors del Partit de la Dignitat. Tot i que encara no està legalment registrat (aclareix que per fer-ho es requereixen 10.000 euros, difícils d'aconseguir, i que l'equip fundacional està format per persones que tenen feines precàries a Europa o al Canadà, o són estudiants a la RDC), Mimi Ngoy explica com “vam començar cinc persones, i ara som cent membres i comptem amb el suport de 300 joves del barri que juguen a futbol”.

Té molt clar què demana per al Congo des d'aquesta nova organització: “Volem justícia per a les víctimes de les guerres. Hi ha famílies que necessiten indemnitzacions, reparació i reintegració a la societat, perquè han viscut molta violència. I sabem qui són els culpables. Ens ho diuen informes de les Nacions Unides i d'altres organismes. També demanem educació: s'han de construir escoles modernes, perquè les públiques no tenen connexió a internet i els infants estudien amb materials dels anys vuitanta i noranta. I també és important la defensa del país, perquè el govern no s'ocupa dels militars, que estan desmotivats i perceben un salari de cent euros quan els polítics en guanyen milions, i no tenen roba, ni armes ni tecnologies adequades”.

L'activista veu també amb reticència l'acord de pau signat entre la RDC i Ruanda el juny passat a Washington, amb la mediació dels Estats Units, perquè entén que “en cap moment es parla de justícia”. “Ens demanen compartir les nostres terres i recursos amb Ruanda -com a part de la integració econòmica regional que preveu l'acord- i integrar membres de milícies de l'est dins de l'exèrcit congolès”, especifica.

Mimi Ngoy creu que s'estan repetint els errors històrics que han abocat a un conflicte que ha durat trenta anys, amb uns 250 grups rebels, vuit milions de persones assassinades, centenars de milers de dones abusades sexualment i milers d'infants reclutats per treballar a les mines. “Els nostres presidents són uns corruptes que demanen ajuda a països que són còmplices del que està passant”, afirma l'activista. Concretament, fa referència a la demanda de suport de la RDC als EUA per defensar-se de la milícia M23, una guerrilla que lluita pel control dels territoris rics en minerals amb el suport de Ruanda -un país que, curiosament, també és aliat de Washington- a canvi de facilitar l'accés estatunidenc als jaciments de cobalt i coltan, estratègics per a la indústria electrònica i essencials per a les bateries de cotxes elèctrics, telèfons i ordinadors portàtils. Davant d'això, Mimi Ngoy té clar que “la primera responsabilitat ha de ser nostra, amb polítiques fortes per defensar-nos nosaltres mateixos”.

Avui continua la seva lluita des de Catalunya -on va arribar amb un visat d'estudiant- i on ha impulsat el projecte “Ull al Congo”, que s'esforça per donar visibilitat al que succeeix al seu país: “L'Estat espanyol té una responsabilitat relacionada amb les sancions de la Unió Europea a governs, polítics, empreses i actors econòmics implicats en l'extracció il·legal de minerals. Si decidís posar més el focus en aquesta realitat, seria un bon missatge perquè altres països també s'hi impliquessin”, remarca.

Des de la llunyania del seu país, l'activista afronta també les dificultats de viure en situació administrativa irregular: “Les injustícies contra les quals he lluitat al meu país les trobo aquí d'una altra manera, amb el racisme institucional, amb les dificultats per a l'allotjament, la sanitat i la mobilitat”. Amb tot, Mimi Ngoy continua lluitant amb un peu aquí -on també participa en diferents entitats catalanes- i un peu al seu lloc de naixement, on aspira a arribar a llocs de responsabilitat per aconseguir justícia: “Es veu Àfrica com un interlocutor inferior. Ens miren des de dalt, però som gent capaç de defensar els nostres drets”. ●

Api, el proletariat de l’escudella de Nadal

TEXT: **ELOI LATORRE**
FOTOGRAFIA: **JOANNA CHITCHELNITZKY**

“Sento el fred de la nit / i la simbomba fosca / Així el grup d’homes joves que ara passa cantant. / Sento el carro dels apis / que l’empedrat recolza / i els altres qui l’avencen tots d’adreça al mercat”. Joan Salvat-Papasseit, en els versos de “Nadal” (inclòs a *L’irradiador del port i les gavines*, del 1921) posava en contrast les aspiracions d’opulència d’una família proletària mentre prepara la menja del gall, amb la presència llunyana, laboriosa i nocturnal d’un dels actors més secundaris dels brous i de l’escudella nadalenca. Malgrat aquesta sorprenent irrupció lírica, l’api sempre ha estat –continuant amb les metàfores marxistes, amb permís de Salvat– una classe subalterna de l’hort mediterrani i de les nostres cuines. Gairebé mai protagonista, la seva presència és, però, constant i eficient en amanides, cremes i sobretot, brous. L’*apium graveolens* és una planta de fàcil cultiu i, de fet, és fàcil trobar-ne en format silvestre, sobretot en lleres fluvials i zones humides; i també són comestibles. Se’n menja habitualment la tija, però les fulles també tenen molts usos no tan coneguts: assecades, es fan servir per elaborar la sal d’api, element essencial en el peculiar còctel Bloody Mary. L’api pateix amb les temperatures altes: el període natural de conreu és l’hivern i la primavera, però en llocs frescos i amb humitat alta, es pot plantar tot l’any. Del consum n’hi ha notícia des de fa tres mil·lennis: el metge Hipòcrates, quatre segles abans de l’era cristiana, ja n’esmentava les propietats diürètiques. Seguint la seva tradició, avui l’api no només és un article habitual a les verduleries, sinó també en herboristeries, amb tota mena de preparats que prometen remei a infeccions del tracte urinari i reumatismes, la hipertensió arterial, així com efectes antiinflamatoris. També, pel seu sabor intens i particular – amb un punt dolç, àcid i perfumat– i per la seva composició, molt baixa en calories, ha entrat amb tots els honors en la lliga dels brous depuratius, beuratges saludables, però cada cop més associats a dietes miracle, reclam de pèrdues de pes tant dràstiques com arriscades per a la salut.

GENER | FEBRER | MARÇ | ABRIL | MAIG | JUNY | JULIOL | AGOST | SETEMBRE | OCTUBRE | NOVEMBRE | DESEMBRE

CREMA D’API I POMA

INGREDIENTS:	PREPARACIÓ:	
3 pomes 3 branques d’api 1.200 ml de brou vegetal 1 fulla de llorer 1 ceba gran picada - Oli, pebre i sal (opcional)	1.	Peleu les pomes, traieu-ne el cor i talleu-les a rodanxes.
	2.	Piqueu els apis i la ceba.
	3.	En una cassola amb oli calent, sofregiu la ceba.
	4.	Quan comenci a transparentar, afegiu-hi la poma.
	5.	Passats uns cinc minuts, aboqueu-hi la meitat del brou, el llorer i un polsim de pebre i, si es vol, de sal.
	6.	Quan arrenqui el bull, abaixeu el foc, tapeu la cassola i deixeu-ho mitja hora més.
	7.	En una altra cassola, escalfeu la resta del brou amb l’api, també durant mitja hora, a foc lent.
	8.	Ajunteu el brou amb el bullit de poma i ceba i tritureu la barreja fins a aconseguir una crema fina.
	9.	Escalfeu la crema fins que arrenqui el bull de nou... i cap al plat.

Vacunar-se és estimar

JO VEURE CREIXER
ELS MEUS NETS

Vacuna't de la grip i la COVID
per protegir-te a tu i protegir els teus

Demana cita a La Meva Salut,
a citasalut.gencat.cat
o al teu CAP.

Generalitat
de Catalunya

El Govern de
Tothom!!!

FOTOGRAFIA: **ALFONSO BLANCO**

Barcelona, 2023. La primera vegada que en Daniel (nom fictici) va exercir el treball sexual no ho havia buscat: li van oferir diners en una sauna i ho va acceptar. Des de llavors s'hi dedica, però també fa activisme per visibilitzar la seva situació i la d'altres persones amb qui comparteix activitat. El seu objectiu, tal com explica, és treure el treball sexual de la clandestinitat i millorar les condicions laborals d'aquesta feina.

El Líban

Carrer principal del camp de refugiades de Shatila, a Beirut.

UN ANY D'ALTO EL FOC AL LÍBAN AMB LA MIRADA A GAZA

L'acord que va fer cessar la invasió terrestre d'Israel a territori libanès preveia el desarmament de Hezbollah i d'altres grups armats. La mesura està provocant un intens debat al país, marcat pel paral·lelisme amb la situació a la Franja de Gaza i l'ombra del precedent històric de la massacre de Sabra i Shatila

TEXT I FOTOGRAFIA: **AITOR MOLINA**
EL LÍBAN

Nadima viu en un petit pis davant de l'antic Hospital Gaza, a l'interior del camp de refugiades palestines de Shatila, al sud de Beirut, la capital del Líban. Ara fa un any, i durant seixanta-sis nits, ella i la seva família no van poder dormir a causa de l'estrèpit de les bombes llançades per l'aviació israeliana als barris del sud de Beirut. "Quan va començar la guerra, vaig reunir tota la meua família en aquesta habitació i gairebé no vam sortir durant dos mesos... Crèiem que era el lloc més segur".

El 17 de setembre de 2024, Israel va fer esclatar més de 4.000 dispositius cercapersones que utilitzaven combatents i civils de Hezbollah, matant 42 persones i ferint-ne més de 3.000. A les 15.20 hores d'aquell dimarts, milers d'aparells van començar a sonar simultàniament a mercats, hospitals i carrers de tot el Líban. La pantalla es va enfosquir sobtadament, de manera que quan moltes persones es van apropar l'aparell als ulls per veure el missatge que hi apareixia, es van produir les detonacions.

Una setmana més tard, l'1 d'octubre, les tropes israelianes van iniciar una invasió terrestre del Líban per sisena vegada en cinquanta anys. Després de 66 dies d'una agressió que va provocar més de 4.000 morts (316 de les quals, infants) i va deixar 16.000 persones ferides, el 27 de novembre de 2024, amb el beneplàcit de Hezbollah, l'organització xiïta amb un braç armat greument debilitat a causa de les nombroses pèrdues humanes i materials, l'Estat libanès va acordar un alto el foc amb Israel.

"Durant dos mesos no vam poder dormir ni una sola nit. El soroll de les bombes era constant i insofrible", explica Abed, treballador de l'entitat Beit Aftal Assomoud, que treballa i resi-

deix al camp de refugiades palestines de Burj al-Barajneh, situat a pocs metres d'un dels barris de majoria xiïta del sud de Beirut.

UNA FERIDA QUE COU COM MAI

"Va ser en aquest carrer, la via principal de Shatila, on vaig veure els primers cossos després de la massacre". Maryam, treballadora social i refugiada palestina al camp de refugiades Shatila, és supervivent de la matança que va tenir lloc en aquest assentament i en el Sabra, perpetrada entre el 15 i el 18 de setembre de 1982. Durant aquells dies, unes 3.000 persones van ser assassinades cruelment per les Falanges Cristianes Libaneses, sota la supervisió i la coordinació de les tropes israelianes, que havien envaït el país en el context de la guerra civil libanesa.

Aquest acte de genocidi, tal com el va qualificar l'Assemblea General de les Nacions Unides, es va produir durant l'aplicació d'un alto el foc, patrocinat per les potències occidentals, i acordat entre l'Organització d'Alliberament de Palestina (OAP) i les forces armades israelianes. L'acord establí que, a canvi de l'expulsió a Tunísia dels milicians de la resistència palestina, Israel es comprometia a garantir la seguretat de les persones que vivien als camps de refugiades al sud del Líban. Quaranta-tres anys més tard, l'Estat libanès es troba en un atzucac que presenta inquietants similituds amb el context en el qual es van perpetrar les massacres de fa 44 anys.

El 5 de desembre de 2024, el Consell de Ministres del nou govern libanès va presentar el pla de desarmament de la resistència, impulsat per Israel i els Estats Units com a part de l'alto el foc signat el novembre de 2024. L'acord exigia a l'executiu que faci desarmar la resistència libanesa i que l'exèrcit confisqui totes ►

► les armes de les faccions palestines als camps de refugiades, així com les que estan en mans de Hezbollah, abans de desembre.

ELS INCOMPLIMENTS DISRAEL

El desarmament és matèria de debat a totes les converses polítiques al Líban i la qüestió principal de l'agenda de mitjans locals i internacionals. Per una banda, el govern compta amb l'aprovació -i la pressió per implementar-lo- dels Estats Units i d'Israel, així com amb el suport de l'Autoritat Nacional Palestina i l'Organització per l'Alliberament de Palestina (OAP) que, d'acord amb la seva estratègia de debilitar les faccions de la resistència i el seu contrapoder, també han demanat l'entrega d'armes per part de tots els grups que conviuen als camps.

Tot i això, una part important de la societat libanesa rebutja aquest pla, atès que considera que podria comprometre la capacitat defensiva del país. Segons una enquesta del Centre Consultiu d'Estudis i Documentació del Líban, elaborada a finals d'agost, el 58 % de les enquestades s'oposava al fet que Hezbollah entregués les armes sense una estratègia defensiva prèviament definida, mentre que el 71 % creia que l'exèrcit libanès no té capacitat per defensar el país davant d'un atac israelià.

Tampoc hi ha consens dins la mateixa OAP sobre la qüestió del desarmament. El representant del Front Popular per l'Alliberament de Palestina al Líban, Marwan Ali (demana ser identificat amb un nom fictici), afirma que no entén “per què s'ha de trencar el pacte que les faccions palestines mantenen des de 1969, on s'estableix que són aquestes les responsables de la seguretat interna dels camps” i afegeix: “A fora no hi tenim cap arma, i l'armament pesant que teníem el vam entregar a Hezbollah durant la guerra”.

El partit-milícia xiïta, per la seva banda, manté una posició clara i contundent. Les seves autoritats asseguren que han complert l'acord d'alto el foc, mentre que Israel ha violat tots els punts pactats. En aquest context, consideren que no hi ha garanties de seguretat per entregar les armes sense haver acordat prèviament una estratègia de defensa conjunta amb l'exèrcit libanès.

“Després del cessament d'hostilitats, l'exèrcit d'Israel ha causat més destrucció que durant la guerra”, denuncia el diputat i portaveu de Hezbollah, Ibrahim al-Moussawi. “Més de 300 persones han estat assassinades i més de 600 han resultat ferides

després de l'alto el foc. A més, tota la zona propera a la frontera ha estat completament arrasada per les forces israelianes”, rebla.

Al seu torn, Amnistia Internacional també s'ha pronunciat sobre la destrucció d'infraestructures al sud del Líban, a la qual es refereix al-Moussawi. En un informe publicat el 26 d'agost, l'organització demanava investigar la destrucció deliberada de béns civils i terres per part d'Israel com a possible crim de guerra. Segons el document de l'organització de defensa dels drets humans, més de 10.000 infraestructures -entre les quals, carreteres, hospitals i escoles- van resultar greument danyades o destruïdes fins al 26 de gener de 2025, la majoria després de l'entrada en vigor de l'alto el foc.

“Ara volen activar una nova fase de l'acord, tot i no haver respectat ni tan sols la primera. Nosaltres diem que, quan Israel compleixi la primera fase, tal com hem fet nosaltres, estarem disposats a avançar cap al següent pas”, explica Al-Moussawi.

Amb l'aplicació de l'alto el foc a Gaza, les Forces de Defensa d'Israel (IDF) han redirigit els seus esforços de guerra de nou cap al front libanès, fins al punt que el temor a una guerra imminent està més present que mai. Durant el mes d'octubre, l'exèrcit israelià va matar deu persones en només una setmana, però l'atac que més ha indignat l'opinió pública libanesa es va produir el dijous 30 d'octubre a la localitat de Blida, quan les FDI van disparar durant deu minuts contra un l'edifici municipal i van executar amb quatre trets a Ibrahim Salameh, un treballador de l'ajuntament.

Actualment, l'exèrcit israelià continua controlant cinc turons dins del territori libanès, des d'on pot observar els moviments a desenes de quilòmetres. A més, ataca i bombardeja sistemàticament qualsevol mitjà de reconstrucció que s'apropa als pobles propers a la frontera, com excavadores o camions amb material d'obra, entre d'altres. Aquesta estratègia impedeix el retorn de les veïnes a les seves llars, ja que l'objectiu explícit del govern israelià és crear una àrea deshabitada -anomenada “zona d'amortiment”- al territori libanès adjacent a la frontera.

GEORGE ABDALLAH, UNA VEU ESCOLTADA

A només vuit quilòmetres de la frontera nord del Líban amb Síria, en un petit poble de tradició cristiana maronita anomenat Kobayat, es troba la llar de George Abdallah, envoltada d'un

Façana de la seu de Fatah al camp de Rashidieh, prop de la ciutat libanesa de Tir.

Dones refugiades palestines es manifesten en record a la massacre de Sabra i Shatila.

entorn tranquil i natural que contrasta amb el rebombori caòtic de Beirut i d'altres ciutats del país.

Abdallah, mestre de professió, és considerat el pres que ha passat més anys en un centre penitenciari europeu. Des de la seva joventut -marcada per la guerra civil libanesa i la invasió israeliana de 1978- va estar vinculat a moviments revolucionaris com el Front Popular per a l'Alliberament de Palestina i, posteriorment, a les Faccions Revolucionàries Armades Libaneses (LARF). L'any 1984, va ser arrestat a París per la seva presumpta implicació en l'assassinat de l'agregat militar dels Estats Units, Charles R. Ray, i del cap de la intel·ligència del Mossad a l'Estat francès, Yacov Bar-Simantov.

El juliol de 2025, després de 41 anys de presó i tretze sol·licituds denegades de llibertat condicional des del 1999, la justícia francesa va decretar la seva llibertat, amb la condició que no tornés a trepitjar el territori de l'hexàgon. Des del pati de casa seva, l'activista propalestí analitza avui la situació a Gaza i al Líban amb la serenitat que caracteritzava les seves declaracions davant dels tribunals. "Israel no és només una base militar, no és només un estat colonial. Israel és una prolongació orgànica i profunda de l'occident imperialista".

Des de Hezbollah es considera que no hi ha garanties de seguretat per entregar les armes sense acordar abans una estratègia de defensa conjunta amb l'exèrcit libanès

Amb una visió internacionalista, el dirigent libanès defensa que la "feixistització" d'Israel és la primera línia d'un procés global que afecta tot el sistema capitalista actual. Posa com a exemple l'auge de formacions com l'AfD a Alemanya, el Reagrupament Nacional francès o Vox a l'Estat espanyol: "La feixistització és un procés global del capitalisme, que per tercera vegada en un segle ens porta a una guerra mundial amb l'augment de la despesa militar", apunta. "Els combatents àrabs hem d'entendre que el nostre enemic és el capitalisme en si mateix. Adonar-nos que la burgesia àrab -dels Emirats Àrabs Units, de l'Aràbia Saudita, de Bahrain, etcètera- es troba al mateix bàndol que l'entitat sionista i fa costat a aquest genocidi que està succeint davant nostre, de manera que el projecte polític palestí s'ha de reivindicar com una alternativa a aquesta lògica".

EL MIRALL DE GAZA I DE SABRA I SHATILA

Tot i que moltes analistes occidentals consideren que el Líban és un polvorí a punt d'esclatar, la realitat és que aquest fràgil equilibri s'ha mantingut durant les últimes dècades. Un exemple clar d'aquesta estabilitat relativa és que el sistema polític i social del país continua regint-se pels acords de Taif, els tractats d'alto el foc signats l'any 1989, en el marc de la guerra civil libanesa.

En el 43è aniversari de la matança, el mes de setembre, centenars de persones van sortir als carrers en una manifestació que va culminar al memorial de Shatila, construït sobre la fossa comuna on reposen molts dels cossos de les persones assassinades aquells dies. Com cada any, una delegació internacional formada per desenes d'activistes va viatjar al Líban per recordar la massacre. L'expedició, organitzada per l'associació italiana Per Non Dimenticare Sabra e Shatila i l'entitat local Beit Aftal Assomoud, va visitar les famílies de les víctimes i va participar en els diversos homenatges que es duen a terme als camps de refugiats d'arreu del país.

Malgrat les profundes diferències socials, econòmiques i religioses que travessen la societat libanesa, el record d'aquella massacre i el genocidi que s'està cometent a Palestina actuen com a punt de trobada i mobilització per al conjunt de la ciutadania. ●

Negacionisme climàtic i de gènere, una trama d'amistats perilloses

L'extractivisme que accelera l'emergència mediambiental global i els moviments antidrets de les dones i els cossos dissidents caminen de bracet ben sovint al Sud Global. Justícia climàtica i justícia sexual i reproductiva han de ser, necessàriament, dues cares d'una mateixa lluita

TEXT: **MARIA SANZ**
PERIODISTA FEMINISTA

Com es relaciona el tel·lèfon mòbil més venut aquest Black Friday amb una dona que pateix un avortament involuntari a l'Amazònia brasilera? Amb la recerca “Desteixir l'entramat”, impulsada per l'Associació Drets Sexuals i Reproductius, hem resseguit el fil de les cadenes globals de producció i consum per observar com es connecten productes comercialitzats en territoris del Nord Global amb els centres de producció i extracció de recursos (naturals i humans) al sud global. Aquest extractivisme, marcadament colonial, racista i patriarcal, impacta sobre els ecosistemes i les formes de vida als territoris i contribueix a accelerar l'emergència climàtica. Això no només afecta el medi ambient, sinó que té impactes greus sobre els cossos i les vides. Entre aquests impactes, cal assenyalar els que es produeixen sobre els drets sexuals i reproductius.

Quan una dona embarassada viu a prop d'una mina il·legal i beu aigua contaminada amb substàncies que interfereixen en el desenvolupament fetal, estem parlant d'agressions als drets sexuals i reproductius. També quan dones i persones dissidents de sexe i gènere pateixen violència sexual perquè els seus terri-

toris han estat envaïts per empreses, agents de seguretat privada o militars amb l'objectiu de controlar les seves comunitats i recursos.

Estirant el fil, observem que aquests drets sexuals i reproductius no només estan amenaçats pels poders corporatius, sinó que també estan en joc per la pressió dels grups ultraconservadors i antidrets. El dret a l'avortament, a l'educació sexual o els drets de les persones LGTBIQA+, estan amenaçats pels grups fonamentalistes que han iniciat una autèntica creuada contra els avenços i els drets assolits pels feminismes.

Aquí és on el fil comença a traçar algunes connexions més. En molts contextos, poder corporatiu i poder polític formen part del mateix entramat: són, bàsicament, els mateixos actors. Pensem, per exemple, en el fenomen de les portes giratòries, pel qual dirigents polítics del PP i del PSOE han acabat ocupant càrrecs en les cúpules de les principals empreses de l'oligopoli energètic a l'Estat espanyol. O en el vincle que als càrrecs polítics i empresarials tenen amb organitzacions ultraconservadores com l'Opus Dei.

Si ens fixem en el Brasil, un país travessat tant per la pressió extractivista com per governs ultraconservadors, observem molt clarament

aquesta connexió. Els interessos del sector agropecuari, que inclouen el monocultiu de soja o la ramaderia per exportació, tenen el seu espai parlamentari en les comissions ruralistes. En aquests espais polítics conflueixen amb altres dos grans grups de poder: el sector evangèlic, ultraconservador i en clara oposició a drets sexuals i reproductius, i el sector dels exmilitars, policies i partidaris de la possessió d'armament, la intervenció policial o la despesa militar. És el que s'ha anomenat “Bancada de les tres B”, per “bíblia, bou i bala”. Els parlamentaris que pertanyen a aquests sectors actuen com un bloc en les votacions i propostes legislatives, deixant en evidència que els seus interessos són comuns.

L'important pes d'aquests sectors al Brasil es va evidenciar durant el govern de Jair Bolsonaro, quan el negacionisme climàtic i la negació dels drets sexuals i reproductius van formar part d'un mateix programa. Els seus ministres afirmaven que l'Agenda 2030 de les Nacions Unides formava part d'un complot mundial adreçat a boicotejar economies emergents com la del Brasil, i que tenia l'objectiu d'acabar amb “la família i les tradicions”. Davant d'aquestes amenaces, s'erigien en defensors de la moral i dels interessos nacionals,

recolzant-se en les branques més conservadores del cristianisme i en l'impuls als projectes extractivistes com a garantia per assegurar la “competitivitat” del país en els escenaris internacionals.

Aquests discursos no estan tan allunyats dels posicionaments de Javier Milei a l'Argentina o de Vox a l'Estat espanyol. El neoliberalisme econòmic obre les portes a l'explotació de persones i territoris i, per afavorir aquesta explotació, és útil negar o menystenir les conseqüències de l'emergència climàtica. Per la seva banda, els partits polítics i lobbies antidrets -com Hazte Oír, Abogados Cristianos o Citizen GO- responen a estratègies, discursos i agendes comunes antifeministes que es retroalimenten. En el cas d'Àfrica, per exemple, l'etiqueta “ideologia de gènere” ha estat utilitzada per referir-se a tot allò que englobi els feminismes i els drets sexuals i reproductius, com ara l'accés als anticonceptius o els drets de les persones trans, activant el pànic moral i la reacció en contra.

El fantasma de la ideologia de gènere és també el que van atiar els sectors conservadors afins a l'expresident colombià Álvaro Uribe per aconseguir el “no” als acords de pau entre el govern de Juan Manuel Santos i la guerrilla de les FARC en

Durant la presidència de Jair Bolsonaro al Brasil les agressions extractivistes i la negació dels drets sexuals i reproductius van formar part d'un mateix programa.

En el triomf del “no” en el referèndum sobre l’acord de pau govern–FARC a Colòmbia fou clau el sector uribista segons el qual el pacte promovia la “ideologia de gènere”

el referèndum de 2016. L’uribisme, junt amb sectors conservadors, organitzacions religioses i poders empresarials, va difondre la faula que aquests acords promovien la “ideologia de gènere” en contra de la moral i de la família tradicional. En realitat, el document mencionava la perspectiva de gènere per entendre els impactes diferenciats del conflicte colombià, i també tractava d’incloure aquesta mirada en les polítiques de reparació.

Però la gran preocupació dels sectors oposats als acords govern-FARC no era la defensa d’una suposada moral cristiana, sinó més aviat la por de perdre territoris on desenvolupar projectes extractius. La reforma agrària i la redistribució de la terra estaven al centre del conflicte armat colombià i ocupaven un espai important en les negociacions. Però també suposaven una amenaça per als interessos de grans terratinents o propietaris de negocis. De fet, algunes investigacions apunten que la violència del paramilitarisme va ser funcional a l’extractivisme, ja que va forçar el desplaçament de poblacions i va deixar “terres buidades”, precisament en les zones més colpejades pel conflicte. Hi havia, doncs, motius perquè aquests sectors no volguessin la pau.

En el cas de Guatemala, la confluència d’interessos entre poder corporatiu i poder polític s’ha anomenat “pacte de corruptes”. A aquesta aliança s’afegeix un altre ingredient: els sectors religiosos ultraconservadors, que condicionen també les polítiques estatals i que tenen una gran influència sobre una població majoritàriament catòlica. El poder militar acaba de conformar la trama i es fa visible quan els governs militaritzen territoris per protegir els interessos d’empreses extractives i reprimir la resistència de les comunitats.

Diuen les feministes comunitàries de Guatemala que el cos-territori és una unitat, una continuïtat en la qual no existeix separació; que tot el que afecta la salut i l’equilibri del territori afectarà també la salut i l’equilibri dels cossos. Partint d’aquesta interdependència profunda, veiem que necessari és teixir lluites conjuntes. Mirades que, des dels ecofeminismes, trenin la defensa del dret al propi cos amb la defensa dels territoris; alternatives que ens ajudin a entendre la resposta a l’emergència climàtica com una prioritat en l’agenda feminista; accions que, partint d’aquell eslògan de “posar la vida al centre”, apostin per defensar la vida de les persones i els ecosistemes: no aquella “defensa de la vida” amb la qual

els moviments antidrets s’oposen a l’avortament, sinó una defensa que assenyali i combati els actors que, amb la seva depredació de territoris i comunitats, destrueixen la possibilitat d’un futur.

Les xarxes de solidaritat feminista internacionalista, les propostes des de l’economia social i solidària, les transicions ecofeministes, les reflexions sobre el decreixement o el suport mutu autogestionat, ens donen algunes pistes per anar, entre totes, estirant els fils per desteixir l’entramat. ●

Article basat en la recerca “Desteixir l’entramat. Una mirada als lligams entre la justícia climàtica i la justícia sexual i reproductiva als territoris del Brasil, Guatemala i Colòmbia”, impulsada per l’Associació Drets Sexuals i Reproductius.

Josefa Sánchez Contreras

Investigadora i
activista socioambiental

“La defensa del territori
no necessàriament és
ecologisme, té una
genealogia anticolonial”

Josefa Sánchez Contreras, que pertany al poble angpørn de Chimalapas (Oaxaca, Mèxic, 1991) és assagista, investigadora i activista socioambiental, també és autora del llibre *Despojos racistas. Hacia un ecologismo anticolonial* (Anagrama, 2025), sobre transicions energètiques, formes d'ecologisme anticolonial i ponts de solidaritat entre les resistències al Nord i al Sud Global. La seva tesi apunta que els projectes extractivistes, que s'emparen sota el paraigua de la transició verda, es tradueixen en devastació del territori, però també, en molts llocs del continent americà, es manifesten en forma de desposseïció racista i en la continuïtat del projecte colonial.

TEXT: AINHOA LÉRIDA

FOTOGRAFIA: JAUME FERRANDO

Adverteixes una continuïtat de la lògica colonial en el procés de transició verda que es planteja al Nord global. En què ho veus?

La Unió Europea és una de les principals impulsores dels pactes verds, que són els projectes de descarbonització de l'economia i de l'electrificació. Suposadament, aquestes transicions aposten per la mitigació de l'emergència climàtica generada per un sistema de producció capitalista, que ha comportat l'esgotament dels combustibles fòssils i, en conseqüència, l'escalfament del planeta. La mitigació de la crisi amb aquestes transicions verdes es tradueix en l'increment de l'extractivisme en territoris del Sud Global. El meu llibre apunta als límits que té. Són projectes que comporten una forta demanda de minerals per a la seua execució, els quals s'extrauen de territoris del Sud Global. Això impacta en forma de despull, d'extractivisme i de racisme, en la mesura que la seua extracció no respecta els drets territorials i els drets a l'autonomia i la lliure determinació. Una comunitat no pot exercir tan fàcilment el dret al territori quan té concessions mineres, pressions internacionals i governs nacionals que resguarden els interessos de les companyies transnacionals. Si el que se suposa que pal·liarà la crisi climàtica se sosté sobre les mateixes lògiques colonials que han inaugurat la catàstrofe del nostre temps, significa que no s'està solucionant el problema.

Quin paper juguen les postures negacionistes enfront de la crisi climàtica?

Les postures negacionistes i obertament feixistes, com les que representen Donald Trump o Elon Musk, promouen un discurs d'odi contra les poblacions migrants, negant el nivell de la crisi. Al contrari, aposten per més combustibles fòssils i per les guerres com a via d'obtenció dels recursos, i alhora justifiquen l'increment del feixisme i el racisme.

A mesura que s'aguditza l'emergència climàtica, s'intensifiquen les relacions colonials. Expliques que això està lligat amb els discursos racistes a l'esfera mediàtica. En quina mesura?

En la mesura en què s'aguditza la crisi climàtica també ho fa la disputa pels recursos energètics i minerals. Per això no és casual la guerra entre Ucraïna i Rússia o el genocidi a Palestina, en regions on hi ha grans fonts energètiques. I al mateix temps, tots aquests discursos d'odi de Trump o de l'extrema dreta a Europa i, concretament, dins de l'Estat espanyol, tenen la funció de continuar naturalitzant eixa violència històricament exercida sobre els pobles que hem travessat processos de colonització. Naturalitzar la violència contra els cossos colonitzats i que hem sigut tipificats com indígenes, negres, marrons, té la funció de justificar el saqueig dels territoris d'on venim i de legitimar l'explotació d'aquests mateixos cossos al Nord Global. Per exemple, s'intensifiquen les relacions colonials quan es nega la regularització per a continuar explotant els cossos, sostenint les desigualtats racials i la divisió racial del treball.

Expliques que, mentre els territoris del sud són concebuts com llocs explotables per poder 'salvar el planeta', la defensa del territori és tipificada com "ecologisme indígena". S'obvia que és resultat d'un procés històric i una lluita anticolonial?

En aquest sentit, cal preguntar-se si la defensa dels territoris és un tipus d'ecologisme, i la resposta és: no necessàriament. Ometre que les defenses dels territoris indígenes hui en dia tenen una genealogia anticolonial molt llarga és reduir la lluita ecologista a una categoria contemporània que corre el risc d'ometre els desitjos més profunds dels pobles i els horitzons que històricament estan traçant. Els pobles han dit des de fa dècades que estem destruint la mare terra i tenen una gramàtica pròpia i una genealogia del llenguatge per a anomenar aquests fenòmens, que no naix en aquest segle. És una lluita de llarg alé i ens remet als primers segles de colonialisme formal i a les lluites anticolonials, en què molts pobles es van rebel·lar contra l'economia tributària i contra tot un procés de transfor-

mació dels modes i usos del territori. Cada revolta contra un sistema de tributs era una defensa del territori. Per exemple, el poble zoque, que es troba a la regió de Chimalapas (al sud de Mèxic), va aconseguir assegurar els seus territoris com a comunals i això va possibilitar l'existència de modes de vida, de veure el món, d'organització sociopolítica i d'habitatge sota aquesta categoria jurídica. Al segle XXI, la lluita contra una explotació minera és també la defensa d'un riu. Són horitzons i lluites que trenquen amb l'antropocentrisme, i els pobles no tenen per què alçar eixes banderes ecologistes. Més aviat, els ecologismes del Nord Global han d'escoltar-les. Si entenem que una de les arrels d'aquesta crisi climàtica és el colonialisme, tal vegada l'ecologisme es podria començar a articular amb les lluites antiracistes i anticolonials i a qüestionar el fonament d'aquest sistema capitalista, colonial i patriarcal que ens està portant a l'abisme. I a partir d'ací, poder pensar en solucions.

Expliques que el sistema de dependència dels hidrocarburs sota el que s'erigeixen les societats dependents del fòssil es troba a l'inici del despull racista. Per què?

La formació del règim fòssil -que alguns estudiosos daten l'inici en la revolució industrial dels segles XVIII i XIX- no és sols la invenció de la màquina de vapor o l'explotació del carbó, és tota una tecnologia que emergeix en eixos segles i que es tradueix en tot el colonialisme aplicat als territoris dels pobles indígenes originaris i a Àfrica. És un règim possible, a causa de tota una relació de dominació colonial. El fet que no s'abolira l'esclavitud

“Naturalitzar la violència contra els cossos colonitzats serveix per justificar el saqueig dels territoris d'on venim i de legitimar l'explotació d'aquests cossos al Nord Global”

va ser fonamental per a inaugurar les societats industrials, i això ocorre perquè es tracta d'una energia basada en l'esclavitud, el colonialisme, l'extractivisme primerenc i el saqueig. Avui en dia, el règim fòssil exhibeix la seua decadència, però també el seu punt més exacerbant de violència i, per tant, això ens havia de mostrar que la solució per travessar els conflictes que planteja no passa per un canvi d'aplicació tecnològica, sinó per una transformació i una impugnació d'eixa relació de dominació colonial.

Assenyales que els beneficis que es trauen d'aquests projectes d'energies renovables no recauen en la comunitat on s'estableixen. En quins llocs es parla sobre combatre la crisi climàtica, de quines formes i en benefici de qui?

Els suposats beneficis que generen els projectes extractivistes d'energies renovables mai apleguen a les comunitats on s'executen i, al contrari, hi ha un increment de la violència i la vulneració dels drets humans en els territoris. Això hauria de ser escandalós. La crisi climàtica ens diu que vivim en un planeta finit on estem excedint els seus límits biofísics, però el racisme s'aplica sota un discurs de salvar la humanitat de la catàstrofe. Ací és quan els pobles indígenes hem d'assumir que es despleguen parcs fotovoltaics en nom de la humanitat, que realment és una humanitat reduïda, privilegiada i tipificada en la blanquitud.

De quines formes es criminalitza les defensores?

Això em porta a la pregunta inicial: com podem parlar sobre colonialisme al segle XXI quan diferents països d'Amèrica Llatina s'han independitzat? Encara parlem de colonialisme perquè els estats nació que es constituïren durant el segle XIX tingueren una continuïtat criolla i colonial. És a dir, habiten en l'actualitat en un projecte de blanquitud, i això ha generat una relació de colonialisme intern amb els pobles indígenes.

“Els estats nació que es constituïren al segle XIX tingueren una continuïtat criolla i colonial. I en l'actualitat són un projecte de blanquitud i de colonialisme intern”

Concretament, s'expressa en la impossibilitat dels estats de respectar els territoris dels pobles, és a dir, en la seua mateixa racialització. Aquest fet funda els antecedents de mantenir als pobles indígenes com a colònies internes i amb lògiques racistes que es posen de manifest amb la naturalització de la violència exercida contra les defensores. És una violència que s'arrossega des de fa segles i que s'evidencia en els cossos mutilats i tractats com una xifra més, en l'exhibició de la violència i en la desaparició de persones. Però també en la negació de les atribucions jurídiques per a decidir sobre el lloc que habiten, la qual cosa afecta principalment les dones comuneres que no disposen d'atribucions jurídiques sota el marc de l'Estat per decidir sobre la comunalitat de les terres. Tanmateix, continuen resistint i exercint el seu dret al territori. En definitiva, la violència s'habilita perquè hi ha impunitat, i hi ha impunitat perquè existeix un racisme que dicta quins cossos importen i quins no, i en alguns casos posa en dubte la seua condició d'humanitat.

Quins problemes planteja associar la crisi climàtica només al capitalisme?

Per una banda, es corre el risc de caure en les solucions de les mètriques de carboni. Això té a veure, per exemple, amb la declaració del 30 % d'àrees naturals com a protegides perquè siguin intactes; o la proposta de construcció d'un estat ecosocialista que regule el producte interior brut. I, per tant, omet les desigualtats racials i la lluita pels territoris de molts pobles històricament colonitzats. Per altra banda, és ometre el 80 % de les àrees biodiverses que es troben a territoris indígenes, i això no és casualitat. També que són pobles que lluiten pel seu autogovern, les seues autonomies i la seua lliure determinació, i, deixa de banda el qüestionament de les actuals formes d'organització estatals. Són formes caduques i ineficients, i, per con-

tra, cal posar en el centre les expressions i formes d'autogovern que estan portant-se a terme en les diferents àrees biodiverses en defensa del territori.

Com es poden generar ponts entre el nord i el Sud Global vinculats a les lluites per la defensa del territori?

La crítica als processos de descarbonització, d'electrificació i a aquesta suposada transició energètica té a veure amb interpel·lar, no sols les corporacions i estats del Nord Global, que continuaran fent el mateix, sinó també el moviment del nord. Per a entreveure quin és el nostre enemic comú i com llegim el sistema de dominació m'agrada referir-me a Frantz Fanon quan diu: "Què és el feixisme, sinó el colonialisme al si dels països tradicionalment colonialistes?". Explica com el colonialisme històric aplicat al sud, al segle XX es va tornar una forma de feixisme en el cor dels colons. El colonialisme vigent al segle XXI i l'ascens del feixisme representa tot això. Com diuen les zapatistes, cal ser conscients que, al capdavant, cap paisatge quedarà exempt de la devastació capitalista, colonial i patriarcal i, per això, cal apostar per generar aquests ponts de solidaritat. No una solidaritat assistencialista que vinga del Nord per a atendre al Sud, sinó una que partisca de la defensa del territori en el mateix nord, enfront de la devastació total de la vida. Parlar de colonialisme és assenyalar les relacions de dominació actuals que ens travessen als pobles del Sud, però també les resistències ací han de reflexionar en quina mesura els travessa el colonialisme en forma de feixisme. Llegir eixa continuïtat del colonialisme com a feixisme tal vegada ens portaria a articular ponts més simètrics, però, per a poder començar a situar-nos en un mateix punt, és necessari que els moviments del nord tinguen postures antiracistes i anticolonials. ●

Ideari

ATENCIÓ! ASSAJOS PER NO PERDRE EL MÓN DE VISTA

TEXT: **IVAN ALCÁZAR SERRAT**
IL·LUSTRACIÓ: **PAU FABREGAT**

Una fornada de textos crítics d'autores com Claire Bishop, Peter Burke, Robert Chapman, Mark Fisher, alerten sobre temes que es comuniquen: la definició de la normalitat mental, i els usos i abusos de l'atenció i la ignorància, vistes com a eines de control i generadores d'alienació

La batalla per entrar als nostres caps forma part d'una batussa que ha existit des de fa segles, ja que la visió i l'experiència del món, del temps de cadascú de nosaltres, és la primera peça de l'engranatge del domini de l'opinió pública i "el relat". Avui, aquesta intromissió s'exacerba i es multiplica, quan l'extracció i disrupció implementada per les grans plataformes tecnològiques funciona a totes les escales. A escala planetària, xuclant energia, mà d'obra i recursos; socialment, polaritzant i atomitzant comunitats i grups; i, en l'àmbit individual, amb la substitució de la "caixa tonta" pels telèfons intel·ligents, i de les comunitats tangibles per les xarxes socials que aïllen els individus, mitjançant eines divertides, però letals, al servei de l'extracció angoixosa i el mercadeig algorítmic de la nostra atenció.

Si n'hi ha que volen acaparar l'atenció, els altres pretenen forçar-ne el desvari. Un dels gurús de la ultradreta nord-americana, Steve Bannon, no se n'amagava i promulgava fa pocs anys que el que calia fer per preparar el terreny pel desplegament triomfal i caòtic de la seva agenda política i econòmica, era "inundar-ho tot de merda": on per "tot" es referia a les xarxes socials i els mitjans de comunicació, saturant els espais de debat públic, i, per "merda", a les *fake news* i els missatges, opinions i estímuls sense aturador, que els mitjans, xarxes i dispositius són capaços de propagar.

Aquesta sobreestimulació, no tant persuasiva com desorientadora i cacofònica, de fet, coincideix amb l'agenda dels "senyors de l'aire", els nous senyors feudals amb 5G, que volen a tothom i en tot moment ocupat amb les seves joguines i capficats amb els seus invents. És una visió diametralment oposada a la que proposava Simone Weil, vuitanta anys enrere, quan vinculava la cultura amb l'atenció i la serenor, anhelava la limitació rigorosa "del tumult de les mentides, les propagandes i les opinions", i l'establiment a tal fi d'un "silenci en el qual la veritat pugui germinar i madurar".

Una clariana en el bosc del soroll i les sobreestimulacions, és avui encara imaginable? Un racó per atendre, parar atenció, concentrar-se, fixar-se en quelcom, per donar lloc al moment que uneix transcendència i concreció, a l'instant del contacte i el desvetllament del real és quelcom que, per causa dels nous hàbits, mitjans, eines i tendències d'interacció, sembla que es fa més i més difícil d'assolir. Així és com ho entenen certes autories des de l'assaig contemporani, que veuen l'enfocament i l'atenció com un estat autèntic i ple de la consciència, una plenitud cognitiva i relacional que ens ha estat arrabassada. N'hi ha d'altres, en canvi, que analitzen el context present, i críticament consideren l'atenció més aviat com un "mite" contemporani, una utopia: un ideal inaprehensible, dictat com a model des de la instància reguladora del poder, obsessionat per definir de quina manera cal ser als llocs en cada ocasió, com cal mirar i entendre les coses, com ens hem de comportar correctament en societat: en una galeria d'art o un museu, a l'escola o a la feina.

Comunitat científica, classe política, elit experta... l'autoritat sempre ha prescrit els límits del que és acceptable i normatiu. Entès com a motor d'alienació i marginalitat, el poder que posa els límits, assenyala la norma i sotmet la diferència, té també aquestes eines: posa en marxa una política programada i intencionada vers els coneixements, per decidir qui sap i no sap què (la planificació de la ignorància), i no para d'actualitzar una classificació sobre els subjectes, per veure qui encaixa i qui no (la tipificació de la norma i la seva assumpció, en una norma-

litat). No són pautes, definicions o sedassos neutres ni gratuïts: sempre tenen una aplicació, i serveixen per decidir què es fa amb els "estranyos", els "distrets", els "ignorants".

Una sèrie d'assajos recents aborden el tema central de la definició de la normalitat en aquestes tres direccions: mites i realitats de l'atenció, llums i ombres de la neurodiversitat, usos i abusos de l'administració del saber com a revers de la ignorància. I ho fan des de diferents disciplines, àmbits i perspectives: la cultura i l'art, la psiquiatria, la política i l'economia. Són textos que, d'alguna manera, en proposar noves mirades i anàlisis crítiques, despullen la ideologia, les intencions i les conseqüències històriques i actuals de tals constructes i sistemes, i llancen algunes propostes esperançades i edificants.

LA IGNORÀNCIA: UNA CORTINA PER OCULTAR-NOS EL MÓN
 "Qui vol que hi hagi gent que no sàpiga res i per quines raons?": Aquesta és la pregunta de fons que el professor Peter Burke convida a fer-nos al seu assaig *La ignorància. Una història global* (traduït al català per Editorial Arcàdia el 2023). I encara proposa una altra pregunta, complementària de l'anterior: "Qui té el poder (les oportunitats i els recursos) per fer-ho possible i quines són les conseqüències de les seves accions?". La qüestió ja pressuposa una característica central de la manca de saber o coneixement: la seva generació, implantació, difusió, no és un accident ni una circumstància casual, ans al contrari; aquesta administració dels sabers (i les zones d'ombra) és una eina més de control i poder. Per exemple: la crítica índia Gayatri Chakravorty Spivak parlava de la "ignorància autoritzada", per denunciar l'arrogància del "saber" selectiu practicat a occident vers les altres cultures i geografies del món. I el poeta Charles Simic afirmava que l'objectiu nacional del seu país d'adopció (els Estats Units) era una "ignorància generalitzada que frega l'estúpidesa".

En tot cas, sigui amb fins polítics, com culturals o econòmics, el saber i la seva negació o biaix ha servit per a apartar i sotmetre, per a instigar la ignorància i deixar "fora" o "sota" de l'abast de certs coneixements els grups que ha interessat en cada etapa. I així, desfilen pel llibre tot d'actors que van patint-ne les conseqüències: feligresia per reprimir, "salvatges" per evangelitzar, grups racials per explotar, dones per mantenir apartades de l'esfera pública, força de treball per mantenir ocupada i callada, potencial clientela de les preferents i víctimes dels cracs financers... confusos entre el frenesí

manipulador, els rumors i l'anumerisme. Burke, qui abans havia retratat a *El polímata* (Alianza, 2022) els erudits genials (de Leonardo da Vinci a Susan Sontag), proposa aquí un assaig a cavall de la història i la sociologia, que desplega els diferents moments d'aquesta nafra cultural, amb conseqüències greus i transcendents per a la humanitat, i explora facetes que abracen de la política, a l'economia, la història o la medicina, en aquest darrer cas amb exemples que van de la pesta a la covid. Els seus capítols més inquietantment d'actualitat tracten de les mentides interessades i les campanyes desinformadores lligades a la crisi climàtica, i a tots els recursos desplegats pels estats a favor de la ignorància de les súbdites, a base de censures, filtracions, encobriments i postveritats.

NORMALITAT COM A NORMA CONTRA LA DIFERÈNCIA
 "L'imperi de la normalitat, subjecte a la base i la superestructura del capitalisme, i que funciona ara com a sistema global, està fent mal a gent de tot arreu, a còpia de forçar normes emocionals i cognitives cada vegada més rígides, aplicades ja des del

SIMONE WEIL, QUAN VINCULAVA CULTURA I ATENCIÓ, ANHELAVA LA LIMITACIÓ RIGOROSA "DEL TUMULT DE LES MENTIDES, OPINIONS I PROPAGANDES"

mateix moment del naixement i fins i tot abans de néixer”, va afirmar Robert Chapman a la presentació del seu llibre *El imperio de la normalidad* (Caja negra, 2025), al CCCB de Barcelona, el mes de maig. Aquest assaig sobre la neurodiversitat tracta de salut mental i d'explotació capitalista, resumint-ne el funcionament com un “imperi de la normalitat”. Un imperi basat en la “dominació normativa hegemònica” i el “paradigma de la patologia”, amb la idea, provinent del segle XIX, que separa i devalua els grups i les persones descrites per l'autoritat com a mentalment atípiques.

Chapman va escriure el seu llibre amb coneixement de causa, com a persona neurodivergent que patí per les seves condicions (econòmiques, socials), agreujades per la seva condició neurodiversa, un encavalcament de marginacions que va conduir-lo al sensellarisme i l'exclusió total del sistema. Ho fa extensament i recurrent la història per detectar de quina manera la subjugació de la neurodivergència va anar de bracet del desplegament capitalista en les seves fases consecutives, al qual tant la classe política com la científica van contribuir en xocs de forces i moviments oposats (l'eugenèsia, la neurodiversitat, l'antipsiquiatria). L'anàlisi de la construcció i la inèrcia de l’“imperi” arriba als darrers capítols amb textos més propositius i esperançadors, que plantegen “la discapacitat com a arma” en la via de l'assoliment d'un “poder neurodivergent”. Tant el diagnòstic, com la revisió i la proposta de Chapman, apliquen

un mètode de “marxisme neurodivergent”, que es fixa en el col·lectiu directament implicat en un enfocament materialista de la història (les condicions de vida de les persones afectades) i on és cabdal el concepte d'*alienació*. Perquè Chapman entén que el capitalisme, en darrer terme, “tendeix a convertir-nos a tots en malalts mentals i discapacitats”, en una mesura o l'altra, i per tant la problemàtica incumbeix a tothom.

DESIG POSTCAPITALISTA: BÀLSAM O EINA ANTIALIENACIÓ? En tots els sentits, el plantejament de Chapman per tractar la neurodiversitat és una esmena a la normalitat promoguda i implantada pels interessos capitalistes, i convida a una historització més crítica i enlluernadora sobre les causes i conseqüències del sistema esmentat. També com a pas previ per als alliberaments futurs (per a neurodivergents i per a tothom). Tot plegat té molt a veure, si ens traslladem al camp de la cultura i l'economia, amb les anàlisis que el pensador Mark Fisher llançà als seus estudiants, en el darrer curs que va impartir a la Universitat de Goldsmiths, a Londres, el 2016-17. La transcripció de les lliçons ha estat editada per un dels seus alumnes avantatjats, Matt Colquhoun, al volum al volum *El desig postcapitalista* (publicat en català per Manifest (2024) i en castellà amb el títol de *Deseo postcapitalista* (Caja Negra, 2024). Va ser un curs que quedaria tràgicament interromput pel suïcidi de Fisher, fet que marcà -encara més- el seu alumnat. ►

► El vincle més evident entre les obres de Chapman i les de Fisher seria la impugnació a una norma, imposada i assimilada com a normalitat. El vincle més notori, greu i profund entre els dos assajos, potser, es trobarà en la relació directa entre alienació i depressió, és a dir, entre neoliberalisme i malaltia, viscudes en primera persona pels dos autors. En Fisher hi ha una anàlisi del passat, del segle XX, per entomar un futur postcapitalista (parla de la consciència de classe i de grup, del “marxisme libidinal”, d’èxits i fracassos de l’esquerra i la contracultura, de revolucions socials i psíquiques...), i hi ha la continuació i l’argumentació d’una revolta contra l’*statu quo*, a partir d’una anàlisi del “realisme capitalista”, tractat en obres anteriors de l’autor. Aquí es combina la densitat conceptual elevada i exigent, amb el dinamisme propi d’una transcripció d’una classe magistral que deriva en un debat entre estudiants i professor, amb dubtes, discrepàncies, intervencions i interrupcions variades.

Si Fisher es dedica a l’anàlisi del malestar (amb mostres que provenen d’arreu de l’espectre cultural: de Lukács, Virno, Stuart Hall, Deleuze o Guattari, a les cançons de Sleaford Mods), hi ha igualment una cerca i definició de possibles alternatives: un “comunisme àcid” esbossat, les possibilitats del “disig postcapitalista” que conduirien fora de la lògica i el fetitxisme neoliberals, la constatació de la realitat concreta i activa d’una sèrie d’economies comunitàries ja existents, que serien capaces de negar l’alienació. Com? Tirant enrere i endavant a la vegada, per obrir sortides d’emergència, en revertir i recuperar-nos del “desviament negatiu” que, en algun moment (a les dècades dels seixanta i setanta, segons el seu punt de vista britànic) van frustrar i esborrar tot de moviments redemptors, transformadors, innovadors. En definitiva, s’explora reescriure el futur per explorar el postcapitalisme, per camins poc transitats. És a dir, recuperar i reinventar projectes, propostes, idees, que conduïssin de nou la classe obrera i el precariat lluny del rancor, l’autoodi, la competitivitat en el si del desclassament, en què per Fisher es veu immersa, i la situessin fora de les forces obscures que estan provocant la proliferació dels pensaments reaccionaris, violents i excloents.

ATENCIÓ PLENA: MITE, UTOPIA O CÀNON CULTURAL?
La crítica, historiadora i professora anglesa Claire Bishop ha publicat alguns textos d’art i crítica audaçs i afilats -com *Infiernos artificiales* (Taller de Ediciones Económicas, 2017) sobre la participació i l’estètica relacional-, en el llinatge radical de crítics capaços d’aprofundir en el quefer artístic, per extreure agudes conclusions sobre la contemporaneïtat. El seu darrer assaig, *Atención trastornada* (Caja negra, 2025), tracta de la influència

de les tecnologies digitals sobre la nostra atenció (la manera d’atendre, de mirar) i, particularment, sobre de quina manera artistes i institucions hi reaccionen, i adapten obra i discurs.

Bishop prefereix, abans de jutjar la idoneïtat o la vilesa de l’ús d’aquestes tecnologies, fer una genealogia de l’atenció, com a ideal o norma imposada (de classe, de gènere, de privilegi cultural), per després redefinir el valor donat al “focus” i la concentració, per preguntar-se: qui es podia permetre, realment, el fet d’estar completament abstret i atent? No és un luxe i un miratge, aquest estat 100% dedicat al gaudi i l’observació? És a partir d’aquestes valoracions desmitificadores, que passa a valorar de quina manera la creació i l’atenció han anat mutant, una en relació amb l’altra, i transita pels camps de l’estètica, de la psicologia, de l’economia i de la sociologia. Ja en el seu àmbit específicament artístic (de les arts en viu i les instal·lacions), explica que, si ara hi ha tantes *performances* llargues i disperses, és perquè aquestes es poden atendre amb una “atenció difusa”, perquè d’una altra manera seria impossible.

Observadora incisiva i realista, l’autora no coincideix amb la postura alarmista d’altres assagistes, com ara Jonathan Crary i el seu concepte de *complex d’internet* i de *terra cremada*. En canvi, ella, com a crítica, ve a avaluar una “realitat” que ja forma part del nostre paisatge: la de la mediatització de les nostres vides, feines, relacions... Té en compte la importància del tema, també més enllà del món de l’art (dedica pàgines a la indústria i l’economia de l’atenció). Afirmar Bishop que les artistes, com han fet sempre, registren els canvis i hi reaccionen, si bé de maneres i amb estratègies diverses, que a l’assaig agrupa en propostes o respostes artístiques que descriu com a inconscients, obliques, internalitzades, ambivalents.

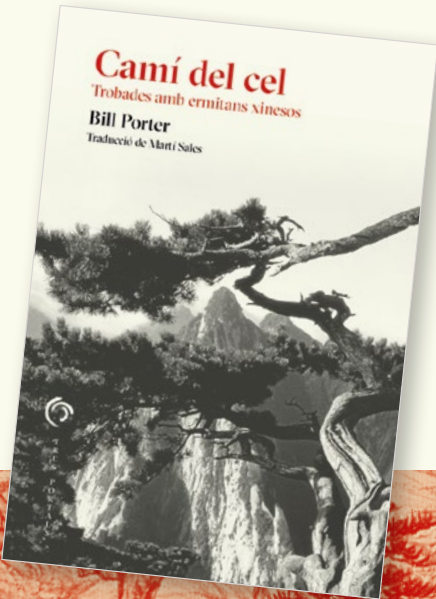
INVOCACIÓ DE LA PACIÈNCIA, LA CURA I EL DESIG
“La batalla per entrar als nostres caps” és una batalla ja perduda? Amador Fernández Savater i Oier Etxebarria van coordinar un curs al centre cultural Tabakalera de Madrid, l’any 2018, no només per entendre un problema, tal com afirmen, sinó per intervenir en aquella batalla, la de la crisi de l’atenció, quan van adonar-se que afecta els nostres cossos per complet, no només als nostres “caps”, i que afecta tot d’àmbits variadíssims, que van de la infància i la maternitat a la psicologia, la política, el gènere o la ciència. El filòsof i l’artista van editar algunes intervencions del curs, juntament amb altres entrevistes i textos esparsos (idees d’Andrea Soto Calderon, escrits de Simone Weil...), al volum *El eclipse de la atención* (Ned Ediciones, 2023). Aquesta compilació té l’interès, doncs, de tractar un problema comú a partir de diferents punts de vista i fins i tot des de significats

Publicitat

T
R
E
S

P
O
R
T
A
L
S

«Entenia perfectament que algú no volgués res més que viure una vida més senzilla: dins d’un núvol, sota un pi, en algun lloc fora ciutat, sobrevivint a base de llum de lluna.»

Camí del cel
Bill Porter
Traducció de Martí Sales

@tresportals
www.tresportals.cat

diversos: l’atenció com a cura, com a manera d’estar al món, com a possibilitat de resistència davant dels trasbalsos actuals... L’atenció és tractada a la “pràctica radical de les cures” que enuncia la investigadora transfeminista Marta Malo en un text recollit al volum “Estamos para nosotras”, on repassa primer l’evolució de les cures en el seu lligam respecte al treball assalariat i la institució de la llar, feines “improductives” i que van sent devaluades a diferents nivells. L’autora reivindica una “comuna vulnerabilitat”, i una atenció o cura com a centre de l’existència humana. Un altre dels autors que apareixen al volum és Franco Bifo Berardi, referent de l’autonomia obrera italiana. La impossibilitat o dificultat de l’atenció, de la lentitud, del desg, són algunes de les conseqüències del col·lapse instigat per l’“infocapitalisme”, diu Bifo, que proposa una redefinició de la política, ara ja no a través de la geopolítica, sinó de la psicopolítica. En un moment en què el capitalisme desfermat du al paroxisme la intel·ligència racional i trepitja la consciència sensible, segons aquest autor caldria incloure l’inconscient (el desg, el plaer), per fer que acompanyin i reomplin un pensament crític i polític malmès i desorientat.

Per la seva banda, el filòsof Santiago Alba Rico analitza, en la seva contribució, de quina manera s’ha perdut l’“escala de l’atenció” (que és, afirma, l’escala antropomètrica, la que correspon a l’ésser humà), com s’ha anat fent més i més difícil la paciència, la perseverança, la presència duradora dels objectes en el nostre esguard sostingut, i d’aquesta manera se’ns ha robat l’experiència del món. Com ha succeït això? L’autor

afirma que a través de tres vies simultànies del “capitalisme altament tecnològitzat”, que en el nostre món converteix sistemàticament els objectes en mercaderies, les mercaderies en imatges, i les imatges, en l’eix de l’experiència subjectiva.

CODA: ENFRONTADES A UN MÓN DISSOLT

I ja seríem al cap del carrer: un subjecte enfrontat a un món dissolt i explosionat, especejat en un cúmul fantasmagòric i incoherent d’objectes, mercaderies i imatges, deu ser algú que no pot sinó sucumbir a tal dispersió i dissociació, condemnat a vagarejar entre tals trencaclosques i miratges. Si a algú se li ha negat la possibilitat de la bellesa i el silenci, es veu abocat a la inquietud, el tumult i el soroll. Si se li han imposat límits, punts de vista i conductes, i se li han racionat i boicotejat futurs possibles i coneixements alliberadors, anirà desatenent el món, fins a acabar perdent el món de vista, ocult rere els telons d’acer de les pantalles, bocabadat com un mico sota l’ombra del monòlit de la IA, escalfat per les microones d’estímul, engabiat als fòrums i atrapat en les xarxes, travessat com un màrtir per fletxes, vectors i coordenades de protocols. Enfonsat en un medi inhòspit, eixorc per a cap imaginació, creixement, benestar o veritat, esdevindrà un subjecte a la vegada hiperconnectat però desvinculat, entotsolat i difuminat, inhibit i absent, aïllat i dispers, sotmès i marginat. Balbucejant ininterrompudament un discurs irrisori, orfe i perdut com un pensament oblidat... no acabarà convertint-se ell mateix en objecte, mercaderia, imatge? ●

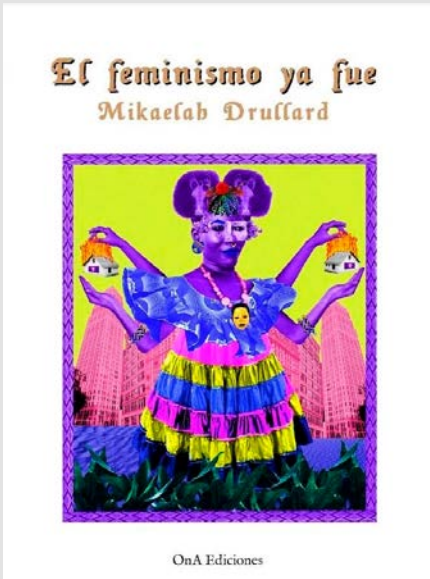
Una posició “no humana” contra el feminisme binari i colonial

LA RECOMANACIÓ D’**ALDANA ARECO**

Som una llibreria transfeminista, un espai on reivindiquem l’autoria femenina i dissident. Què podíem pensar, d’entrada, d’un llibre que enuncia que “el feminisme ja ha passat”, quan tot en el nostre projecte defensa el feminisme? *El feminismo ya fue* (OnA Ediciones, 2024) és un manifest que dinamita no sols el concepte de feminisme, sinó també el de “dona”. Escrit des d’una posició “no humana” –com Mikaelah Drullard, qui el firma, es defineix, proclamant-se “travesti negra”–, la seva lectura provoca una ruptura, un allunyament i un qüestionament de les construccions binàries colonials. Després de llegir-la, ja seguíem el seu activisme en xarxes, teníem el llibre a la llibreria i esperarem la seva visita a l’illa dins d’una gira de presentacions per l’Estat. Uns dies abans, vam llegir-la en el nostre club de lectura. Va ser la trobada més nombrosa des que organitzem aquesta activitat, van venir-hi unes vint persones, gairebé totis dones i no binàries; moltes érem migrades d’Abya Yala. Aquell dia va ser màgic, inoblidable. *El feminismo ya fue* va ser per a nosaltris com un manual de supervivència que ens legitimava, ens donava paraules per expressar dolors que creïem individuals, però que són compartits i estructurals. Experiències de racismes, violències i silenciaments que existien. Ens mostrava que no ens ho estàvem inventant i, haviem estat, com diu Mikaelah Drullard, situades “a la zona del no-ser”. Llegir en veu alta, amb els nostres accents i amb les nostres diferències, va ser fer audible això que tant se’ns nega, el fet de parlar “malament” la llengua de l’amo i reconèixer-ho com a acte de rebel·lia.

El llibre està escrit amb urgència i amb una marcada oralitat; l’autora rebutja voluntàriament la forma acadèmica perquè “les travestis i les no humanes no tenim temps per a això”. Està escrit perquè s’entengui, i prou. Per als qui sempre queden al marge. I en el club vam fer el mateix, ens l’apropriem i ens vam reconèixer en la denúncia. Pocs dies després, va arribar Drullard a Mallorca. Vam compartir un sopar a casa, relaxat i ple de riures, converses i complicitats, debats i contradiccions: com la impossibilitat d’estar totalment fora del sistema, encara que es vulgui. Deixava clar, en tot moment, que vol ser anomenada “travesti” i no “dona trans”, perquè ella no és “dona”: “dona” és una categoria humana. Em deia que entén que “el feminisme ja ha passat”, perquè és un moviment de dones que beneficia a algunes dones, però no a totes: “Si cal incloure, és que hi ha un problema”. La presentació del llibre va ser increïble. La llibreria es va omplir com mai; vam haver de posar altaveus al carrer. La majoria, de nou, persones migrades. Es podia percebre fam de comprensió, de reconeixement, d’algú que articulava el que tants cops sentim, però no sabem com nomenar. Mikaelah Drullard va arribar com la diva impressionant que és, posant a cada pas, sense repetir un *outfit*, com m’havia confessat que s’havia proposat. Es va presentar comparant-se amb el Caliban davant de Pròsper, decidida a usar la llengua que li va ensenyar el colonitzador per a maleir-lo. Va obrir el llibre a l’atzar, però l’ordre no era important, perquè el seu discurs, orgànic i oral, no necessitava una estructura fixa

ni lineal. Va parlar de destrucció, no de perdó; d’atipament, de venjança; de la venjança de les boniques, de les travestis, de les no humanes; ens va animar a no voler ser incloses. Aquest llibre ens sacseja i incomoda, i aquesta incomoditat és just el que cerca l’autora: vol convidar-nos (o tal vegada obligar-nos) a revisar les nostres conviccions i privilegis, la nostra mirada, fins i tot quan ens creiem fora del sistema. Això em porta a Angela Davis o a bell hooks. Aquesta, a *Prendre partit: Qüestions de classe* (Manifest Llibres, 2024) tracta la intersecció de raça i classe. Que, si bé hi ha alguna possibilitat d’igualar-nos en classe, per contra, els cossos negres, *migras* o indígenes, no poden arribar a ocupar llocs de poder o privilegi, i continuen sent llegits com a inferiors, perillosos o salvatges, almenys a la primera mirada. No obstant això, després de llegir *El feminismo ya fue* i després de la visita de Mikaelah Drullard, vam entendre que en això que el poder defineix com “no humà” també hi ha una força política, potser, capaç de construir altres mons.

ASSAIG
El feminismo ya fue
Mikaelah Drullard
OnA Ediciones, 2025
266 pàgines (edició de butxaca)

llibreria pròpia

La Llibreria Pròpia, situada al barri de Canamunt del centre de la Ciutat de Mallorca, és un nou espai que vol donar visibilitat i difondre els llibres escrits per dones i dissidències de gènere, reivindicant la figura de la creadora, escriptora i pensadora. Se suma al corrent d’iniciatives que pretén recuperar, reunir i difondre obres escrites per dones i per altres col·lectius minoritzats, retent homenatge a les creadores passades, donant veu a les presents i parant esment a les que estan per venir.

‘LA HAINE’, UN ODI PERSISTENT EN CAIGUDA LLIURE

TEXT: **CARME ROIG CANAL**
IL·LUSTRACIÓ: **BORJA LOZANO**

Fa trenta anys, l'estrena de 'La haine' va marcar una fita del cinema social i va posar en el mapa del debat internacional la realitat de les 'banlieues' a les grans urbs franceses, marcada pel racisme i les violències policials i estructurals. El film era també una dissecció profunda de les pors col·lectives i l'autoengany a l'hora de gestionar-les, ben actual en el món d'avui

Tres de desembre de 1983, París. Més de 100.000 persones arriben a la capital francesa sota l'eslògan “Conviure amb les nostres diferències en una societat solidària”. Després de gairebé tres mesos de travessa, els carrers s'omplen. És la Marxa per la igualtat, una mobilització que denuncia el racisme i la xenofòbia institucionals i que marcarà un abans i un després en la història de la cultura reivindicativa al país.

Els antecedents són clars: desenes d'agressions i diverses morts per violència policial –més de vint, segons els arxius de premsa i els col·lectius antiracistes dels anys vuitanta–, totes elles amb el denominador comú del racisme. Una de les primeres agressions que van precipitar la mobilització va ser la de Toumi Djaïdja, ferit greu per una bala policial durant els aldarulls que van enfrontar la policia i les joves al barri de Les Minguettes, a Lió. L'auge del Front Nacional de Jean-Marie Le Pen, així com les reiterades actuacions policials violentes (diverses de les quals acaben amb l'assassinat racista de joves), generen un clima de tensió creixent entre les *banlieues* i la Gendarmeria. Mentre des dels barris dormitori de les perifèries urbanes s'assenyala un racisme estructural, les institucions tipifiquen la situació com “un problema de seguretat”, al qual cal fer front.

D'aquesta contraposició, i del cas concret de Makomé M'Bowolé –que va morir l'any 1993 a la comissaria de Grandes-Carrières, al 18è districte parisenc–, va néixer *La haine*, una pel·lícula que aquest 2025 ha celebrat les tres dècades, però que continua més viva que mai.

CIUTAT DE LA LLUM (I FOSCOR)

El director Mathieu Kassovitz necessita només un lapse narratiu de 24 hores per descriure, amb talent excepcional, la realitat d'una àmplia fracció de la societat francesa que feia anys que era en creixent ebullició. Se'ns presenta una París als antípodes de la ciutat de la llum que havien mostrat històricament les grans pantalles, retratat en blanc i negre i tenyit de foscor i odi. Jean-Paul Sartre, a *La naúsea*, ens parla d'allò que “ningú no s'ha preocupat d'adornar; és exactament un revers”: així se'ns presenta la vida a la *banlieue* a *La haine*.

Sorgides a la segona meitat del segle passat per combatre la crisi de l'habitatge, els *grands ensembles* a les perifèries de les principals urbs franceses donen lloc a la creació de co-

munitats marcades per la diversitat cultural fruit de les migracions post-colonials. Són fills d'aquest escenari en Vinz, n'Hubert i en Saïd, els tres protagonistes de *La haine*. Kassovitz se serveix de les diferències d'identitat i culturals entre els tres (jueu, negre africà i magrebí, respectivament) per representar el dualisme entre la fragmentació interna dels suburbis i, alhora, el sentiment de fraternitat que s'hi genera, fruit de l'experiència compartida d'una mateixa realitat social. Tot plegat, s'insereix en el marc del clima de tensió resultant d'una violenta actuació policial que acaba amb l'hospitalització d'un jove del barri la nit abans de l'inici de la narració, que esdevindrà el pretext idoni pel desenvolupament de la trama.

L'enfrontament constant amb les forces policials i les reiterades discriminacions marcades pel racisme estructural vesteixen els fets narrats amb un aire de violència profunda, que va més enllà de l'estrictament física. A mesura que avança la trama, la ràbia pren un paper cada vegada

tir, de sobte, en un referent obligat per entendre la fractura social i racial en l'Estat francès contemporani. Internacionalment, es va saludar com una obra mestra del cinema social contemporani. Tant és així que, encara avui, figura entre els *must* de les llistes de cinema de culte i com a obra d'un interès acadèmic excepcional per a la comprensió de la sociologia urbana o i per als estudis post-colonials. D'aleshores ençà, s'han fet nombroses anàlisis i reflexions del missatge principal del film: l'odi que es desencadena a si mateix, el naixement constant d'una nova capa de violència més profunda.

LA CAIGUDA I L'ATERRATGE

“Fins ara tot va bé. L'important no és la caiguda, sinó l'aterratge”, es repeteix un home mentre està caient d'un cinquè pis, en la impactant escena inicial de *La haine*. Què ens vol dir Kassovitz amb aquesta metàfora i per què la sentim tan propera? Què amaga la relació entre una caiguda i la violència que es denuncia a la

Els sindicats policials van perseguir les enganxades de cartells de la pel·lícula i van boicotejar les projeccions. L'impacte fou tal que el primer ministre Alain Juppé va organitzar una projecció del film a l'Elisi

més central, fins a esdevenir la raó de fons de tot el que succeeix. La ira arrabassa el lloc a tota la resta. D'inici a fi, assistim a la gestació d'una nova bèstia: l'espiral de l'odi, la *haine*.

Quan es va estrenar, l'any 1995, el film va ser rebut com un sisme cultural i polític: va ser aclamada per la crítica i guardonada amb el premi César i amb el guardó al millor director al Festival de Cannes, celebrada pel jovent de les *banlieues* i atacada pels sindicats policials, que van arribar a perseguir les enganxades de cartells de la pel·lícula i a boicotejar les projeccions. Fins i tot el govern hi va reaccionar, ni que fos mitjançant la gesticulació: el primer ministre del moment, Alain Juppé, va organitzar una projecció especial del film a l'Elisi. *La haine* es va conver-

trama? Per què es va escollir aquest inici i, sobretot, per què es repeteix al final?

Kassovitz ens ensenya una societat en decadència, que cau i que, mentre cau, s'enganya a si mateixa, autocompadint-se, amb aquest “fins ara, tot va bé”. D'alguna manera, fins que no aterri, fins que tot no rebenti, continuarà perpetuant aquest autoengany que vesteix la desgràcia del mateix declivi d'una complaença que l'única cosa que fa és, en definitiva, mantenir l'estaticisme de l' statu quo decaient. L'expressió de la frase, tanmateix, fa conscient al subjecte del seu desplom al buit i manifesta la violència i l'escissió interna que suposa reconèixer que s'està enfonsant i que no està fent res per revertir-ho.

“Fins ara, tot va bé”, malgrat no inclou cap element estrictament negatiu (en certa manera, no hi ha res que indiqui explícitament que, després d'aquest “ara”, les coses hagin d'anar malament), engabia en el seu si tota la violència possible: la perpetuació conscient d'un estat de decaiguda a través de la mirada general d'un aterratge que s'acosta inexorablement amb una velocitat esfereïdora. És, al capdavant, el pitjor que pot passar, perquè és precisament l'estaticisme el que genera la violència.

La càrrega simbòlica de la frase és brutal i demolidora, perquè sense posar de manifest res en concret, conté intrínsecament tota la desgràcia que se'ns pretén transmetre: la impossibilitat de desestabilitzar l'ordre d'una realitat social basada en la violència i la discriminació i que, a través de la generació progressiva de discursos d'odi, ha estat capaç d'alçar una alteritat que desdibuixa qualsevol principi capaç de formar una identitat individual o col·lectiva. Tenim tan endins la por de convertir-nos en “l'altre”, que ens quedem immòbils, només amb l'empenta de la força de la caiguda. Per no ser no saltres l'objecte directe d'aquest odi, som capaces de renunciar a fraccions de la identitat individual, en comptes de reivindicar-les per fer trontollar aquesta entitat que s'imposa com una força atroç.

Precisament per tot això, a Kassovitz no li calen paraules típicament violentes o negatives per presentar i culminar la pel·lícula: perpetuem un estat de violència a consciència i el vestim d'autocompassió perquè, en el fons, legitimem amb coneixement l'odi cap a un “altre”, mentre aquest “altre” no siguem no saltres mateixes, encara que costi haver de renunciar a l'excepcionalitat de la pròpia identitat.

La pel·lícula exemplifica a la perfecció aquesta escissió que sentim i que ens condueix cap a una confrontació interna constant mitjançant el que simbolitzen els tres personatges protagonistes: Vinz representa la passió desenfrenada, la ràbia extralimitada, l'emoció desbordant; Hubert és la veu de la raó, la possibilitat de canalitzar la tragèdia des d'una nova òptica; i Saïd fa el paper d'una mena de mediador entre les dues forces oposades que, gràcies a una caracterització innocent i aparentment més infantil, permet congeniar les altres dues figures i fer avançar l'acció, erigint-se en un nexa d'unió i consens i, sovint, com un petit fil de llum o esperança enmig del desastre. D'aquesta manera, se'ns representa,

mitjançant les tres figures, la mateixa divisió que impera constantment dins nostre i que, com a la pel·lícula -i si es permet la gosadia, a la manera de Plató- es destarota quan una guanya sobre les altres dues.

Tanmateix, al cap i a la fi, la seva interdependència és tal que, fins i tot quan una de les personalitats s'imposa, sent el lligam de les altres dues: Vinz no dispara al neonazi, l'home no fa res per deixar de caure. Tot segueix igual, ens sentim tan dividits que no confiem plenament en cap de les tres parts perquè sabem la feblesa de totes elles per separat, igual com passa entre els tres personatges: malgrat el reconeixement mutu i el sentiment de pertinença a una mateixa comunitat, abunden al llarg del film les discrepàncies cons-

tants (fins i tot, per motius culturals o ètnics), la qual cosa només genera distanciament i disputes. Es forma una relació de tensions que ja no només els enfronta a una societat que els discrimina, sinó que s'interposen en la vinculació interpersonal i condueixen, per tant, a la derrota necessària de qualsevol objectiu comú. Com si estiguessin lluitant per veure qui és més "l'altre", per apuntar a la diferència més que a la cooperació. Precisament, perquè el món que se'ns presenta es basa en aquesta dicotomia: el París de la llum i la foscor, la consciència col·lectiva de l'existència de contraris que es combat amb una espècie de "cegueira voluntària" que legitima l'odi i la violència perquè, en el fons, tothom se sap una mica "l'altre". Tothom es-

tà dividit, tothom està caient alhora. La por a la caiguda és tan compartida, tan conscientment enganyada, que tot fulgor de reversió s'apaga. Per això en Vinz no dispara, perquè sap que si acaba amb el seu contrari, també acaba amb el que el constitueix a ell mateix; perquè si no té ningú a qui odiar per ser "l'altre", què li queda d'ell?

Kassovitz demostra a la perfecció que no cal expressar-se violentament, ni despectivament, per parlar de violència, perquè la lluita està tan dins nostre, que no cal comunicar res en perjudici de ningú altre. Amb un "fins ara, tot va bé" n'hi ha prou per recordar-nos la pròpia consciència, responsabilitat i autocompassió. Precisament per això acaba igual que comença: tot continua igual, encara

que hagin passat trenta anys. Quan la pel·lícula es tanca amb un darrer tret que deixa el públic suspès, sembla anunciar que la societat francesa no ha sortit mai del seu propi abisme.

En aquest sentit, el film no és només una denúncia del passat, sinó un mirall incòmode del present. És la derrota de qualsevol canvi possible, la divisió definitiva. La pregunta que ens queda per fer-nos és si cal que vessi la sang per fer-nos veure que tot no va bé, que ja ens hem esclafat contra el terra tantes vegades que ens hem immunitzat als aterratges forçosos i que, per tant, l'única cosa que ens queda per intentar és lluitar conjuntament per tornar-nos a aixecar. I aconseguir que, d'aquí a trenta anys, *La haine* ens quedi tan lluny que ens sembli ciència-ficció. ●

Les supersticions, una eina del poder

El mètode científic és una tecnologia humil i eficaç, un pacte amb la realitat que ens permet aproximar-nos al funcionament del món. Sense un principi escèptic, la imaginació es transforma en una eina de domini per a qui administra el llenguatge del pensament màgic

TEXT: **NIEL S. FLAMARICH**
CIENTÍFIC DE DADES I ESPECIALISTA EN IA

IL·LUSTRACIÓ: **IVONNE NAVARRO**

Fa 300.0000 anys, uns simis sense pèl van sortir d'Àfrica i d'aleshores ençà que no han parat de superar fronteres. Primer, terrestres, més tard marítimes. Recentment, fins i tot, han mullat els dits en la platja còsmica del sistema solar. Som una espècie curiosa de mena, i sense curiositat no hauríem arribat lluny. La nostra intel·ligència és resultat directe d'una evolució que afavoreix per sobre de tot la supervivència, no l'exactitud del nostre coneixement.

Això implica que la curiositat, per si sola, no és suficient per conèixer. Cap humà en la història ha estat o és tan intel·ligent per a ser capaç d'entendre la natura i els seus profunds i bellíssims mecanismes simplement *pensant* i *sentint*. El misteri ens crida, però el mateix cervell que ha crescut per imaginar eines i solucions, poesia i prosa, equacions i espais multidimensionals, també inventa miratges convincents.

La imaginació pot dur-nos a llocs que mai han existit, però sense ella no anem enlloc. És el motor de les preguntes que ens fem, però, com la curiositat, tota sola no és suficient. Dirigir-la amb escepticisme sa és imprescindible, si el que de debò volem és apropar-nos tant com pu-

guem al funcionament real del món. Per això vam forjar una tecnologia humil i poderosa: el mètode científic. No és una fe ni una jerarquia, és un pacte amb la realitat. Formular hipòtesis, posar-les a prova, acceptar l'error i corregir-lo. Una màquina d'aprendre que funciona millor com més persones hi connectem, especialment si discrepen amb proves de qualitat. És un producte magnífic de la nostra imaginació, un triomf de l'enginy humà.

Sense el timó de l'escepticisme, la imaginació es transforma fàcilment en superstició útil al poder. Les metàfores es fan dogma, els relats esdevenen explicacions irrefutables i la dissidència passa a ser sacrilegi. Així s'han legitimat oracles que beneïen guerres, astrologies d'estat que decidien successions i rituals de puresa que convertien els cossos (de les dones) en territoris a controlar: què poden aprendre, on poden parlar, com han de vestir, quan poden estimar. Sense criteris clars i definits, el mantell de l'evidència desapareix i l'arbitrarietat prospera. L'escepticisme no és cinisme, ans al contrari. És una forma de no enganyar-nos a nosaltres mateixos. És una política d'acció que democratitza la recerca de la veritat. No cal creure el rei, el sacerdot

o el *coach*, perquè podem comprovar. És el que impedeix que la brillantor exquisida de la imaginació sigui aprofitada per manar sense rèplica, el que evita que decideixi qui administra avui el llenguatge de buides abstraccions (gurús, influencers o lideratges carismàtics) i el que obre espai perquè el coneixement alliberi, en lloc de domesticar.

Fa molt temps que vam encetar així l'exploració del món natural i, des del principi, la discussió entre el que percebem i el que és real ha estat part del misteri. L'astronomia i l'astrologia van néixer com a germanes quan seiem al voltant del foc i miràvem meravellats els cels, però, amb el temps, només una va ser capaç de demostrar validesa, predicció i utilitat més enllà del pensament desideratiu. El poder, a més, sempre ha fet ús dels espais entre aquest estira-i-arronsa, com quan ha imposat que el prestigi o l'estatus, merescuts o no, pesin més que la prova, i el coneixement es reparteixi segons jerarquies i no segons evidències.

Així, Rosalind Franklin va aportar difraccions decisives per desxifrar l'ADN, però el relat públic va amagar-la en favor de tres homes del seu departament. Jocelyn Bell Burnell va detectar els primers púlsars, però el

reconeixement va pujar l'escala jeràrquica i va ignorar-la. Alice Ball va desenvolupar el primer tractament eficaç contra la lepra i el seu nom va desaparèixer del crèdit (sí, també se'l van endur homes). Aquestes no són anècdotes. Mostren com, sense mètode i transparència, els biaixos socials converteixen el coneixement en una nova superstició d'autoritat. El mètode científic, amb protocols oberts, revisió crítica i replicació, no només descobreix el món, també corregeix qui és escoltat. És una tecnologia d'equitat.

Existeixen exemples més específics de ciència aplicada arreu del món, des de l'argumentació formal i el control d'errors de la matemàtica Sutayta al-Mahamali (Bagdad, segle X), fins a l'experimentació química amb la figura de Tapputi-Belatekallim (Babilònia, al voltant del 1200 aC), passant per la selecció de varietats, proves en parcel·les i microclimes i transmissió intergeneracional als Andes que representen una experimentació lenta, però constant. La ciència ha estat sempre, no només lligada a la nostra capacitat d'imaginar i emocionar-nos, sinó també a la constant millora de les condicions materials de les nostres vides. El mètode, molt abans que Europa el reclamés, ja formava part

de les nostres cultures, de la nostra visió del món i de la nostra manera resoldre els seus misteris.

I quan renunciem al seu criteri, el llenguatge es fa boira útil al poder. La superstició imbuïda en paraules com “energia” o “vibració” s'empra com si descrivís mecanismes, però no defineix res que puguem mesurar ni refutar. S'hi afegeixen fal·làcies conegudes: confondre correlació amb causalitat, validar tesis perquè “funcionen” en un relat motivador o blindar el discurs amb exotismes. Un enunciat que no pot fallar en cap prova no explica res, és impermeable a l'aprenentatge. Aleshores no cuidem ni ens interessem pel misteri, només evitem la crítica. I un misteri que no pot ser criticat es torna eina de domini i obre mercat als que administren el llenguatge del pensament màgic. Per evitar-ho, la mateixa imaginació que ens ha portat fins aquí ha de caminar del bracet de definicions clares, criteris de falsació i de proves compartides; només així podem integrar rituals que ens uneixen sense convertir-los en dogma i encarar, a continuació, camins amb l'evidència que sí que milloren el benestar. El camí és clar: definicions operatives, prediccions específiques i resultats compartits.

Podem valorar la comunitat, les cures i l'empatia sense atribuir-los mecanismes inexistents. Fet i fet, hi ha camins basats en l'evidència per cultivar benestar i vincles (psicoeducació, grups de suport, meditació secular supervisada, exercici, arts comunitàries) que no requereixen invencions abstractes. La ciència no és l'antagonista del misteri; és l'espelma que ens permet veure'l millor, aprofundir-hi i descobrir-hi més misteris que el contenen. Si posem la curiositat al centre, podem gaudir del valor cultural de molts rituals i, alhora, separar el que és significat del que és fet. Aquesta distinció, senzilla, però exigent, és la millor aliada d'una política que vol transformar el món real i no només salpebrar-lo amb paraules

boniques, especialment en temps de creixement d'ideologies que creiem vençudes i superades.

Perquè l'auge de l'extrema dreta és precisament el resultat d'una població menys (i pitjor) formada i més supersticiosa, amb pitjors condicions materials de vida, i una creixent desigualtat econòmica que, incontrolablement, fa els rics més rics. El que necessitem per superar-lo és, precisament, una població on els fruits de la recerca sistemàtica de coneixement estiguin a l'abast de tothom, una població capaç i preparada per refutar intel·lectualment discursos buits i mentiders, vinguin del misticisme o de l'extrema dreta. Una població formada en un món complex i canviant, on la tecnologia, ens agradi o no, és cada cop més important, però on el seu control és en mans d'unes quantes companyies de Silicon Valley interessades a alimentar el polze que s'arrossega, no l'esperit crític.

Sigui com sigui, la pròxima frontera que la nostra espècie superi necessitarà empatia, associació i comunitat, però també coneixement real, falsable i concret. I si aquests són, efectivament, els ingredients per a un futur millor, potser estem d'enhorabona perquè, al cap i a la fi, som simplement simis sense pèl que fan ciència. És la nostra naturalesa. ●

L'auge de l'extrema dreta és el resultat d'una població pitjor formada, més supersticiosa i amb pitjors condicions materials de vida

L'ús de la simbologia religiosa per o alimenta l'onada

Cada vegada que una popstar juga amb creus, mantellines i imaginari devocional, una part de l'esquerra entra en pànic. “La joventut s'està tornant tradicionalista i feixista”, es diu. Entenc el reflex: si “la izquierda” governa institucions, sembla que l'única manera de ser rebel és reivindicar el passat. Però hem de saber que quan algú intenta ressuscitar-lo, mai torna al mateix lloc. Per sort, el catolicisme que coneixem és impracticable en les condicions actuals. El capitalisme ha triturat les formes socials que el sostenien.

Proposo parlar de “retrocaticisme”, que és al màxim que pot aspirar aquest discurs. Una estètica que recupera símbols, però no pot restituir-ne el règim moral. No vivim una tornada a la parròquia, sinó una circulació accelerada de reliquiariis visuals dins la lògica del *like* i del llançament discogràfic. Ací entra Mark Fisher per recordar-nos que la nostra generació viu sense imaginaris de futur il·lusionant. No hi ha utopia col·lectiva i, en aquest buit, proliferen *criptobros* i *coaches* amb la creu al coll que venen salvació personal a base de subscripció prèmium. El retrocaticisme és una de les formes possibles d'aquesta fantasia de rescat individual.

Què fa Rosalía en aquest paisatge? A primera vista, sembla que abraça la mateixa iconografia, però en realitat sospito que la desactiva. La barreja amb flamenc gitano, reggaeton *perreante*, referències llatines i cultura de masses global, arma un

mestissatge radicalment antitradicionalista, que desessencialitza les peces del puzzle. No restitueix un ordre antic, sinó que el dissol en una mescla irreverent.

A més, ho fa des d'una feminitat inadmissible per al catolicisme clàssic: pornificada i insinuant, autònoma, rica, empresarial, amenaçadorament poderosa. Just el contrari del model de dona confinada a la llar, dòcil i dependent que sostenia el nacionalcatolicisme. Aquesta tendència ja l'entreveieren Deleuze i Guattari quan descrivien el capitalisme com una màquina que devora les morals antigues. Rosalía és una reina, literal i metafòrica, que juga i fa escacs dins d'aquest tauler. Mentre tempteja el catolicisme, el transforma en mercaderia. El ritu esdevé espectacle. La creu, producte. Converteix l'antiguitat sagrada en attrezzo pop i, fent-ho, la dessacralitza.

Que ningú no s'enganyi. Això no la converteix en referent del progrés, però tampoc en musa reaccionària. Simplement, és una gran artista, i els grans artistes reconfiguren els significats socials. I en aquest mode de producció no només han de fer bones obres, sinó que les han de col·locar amb grans estratègies de visibilització per situar-se en l'epicentre de la polèmica. Rosalía sap perfectament que situant-se en aquest clarobscur, aquest “sí, però no” respecte a la fe, la posa al cor del debat cultural del moment.

No entenc, per tant, qui l'assenyala com a problema. És un de tants reflexos del gran núvol que configura

els discursos de l'esquerra espanyola. Aquesta esquerra madrileña, madrileñista, i *madrileña* en plena resaca, esdevé el que podríem anomenar una “esquerra pataleta”. Cada dia més addicta al comptagotes de les causes perdudes, i cada dia més borratxa de conservadorisme. Incapaç d'articular un projecte emancipador i un relat il·lusionant, mira enrere amb nostàlgia mentre acusa de traïció amb lleugeresa. Potser, en lloc d'exigir a Rosalía que faci pedagogia de la revolució, podríem començar per combatre el conservadorisme dins de l'espectre polític suposadament transformador. I així, establir les bases d'un imaginari des del qual pugui emergir un brot artístic utopista. ●

JOAN PALOMARES
PROFESSOR DE SOCIOLOGIA
DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

NO ÉS UN REFERENT DEL
PROGRÉS, PERÒ TAMPOC
UNA MUSA REACCIONÀRIA

Per part de Rosalia és transgressor o una reaccionària?

LA IMATGERIA MARIANA NO ÉS EL PROBLEMA, ÉS EL SÍMPTOMA

Aquesta no pretén ser una altra crítica minuciosa de *LUX*, tot i que confesso que n’he llegit moltes: que si les lletres són difícils d’entendre perquè canta en tretze idiomes, o que si Simone Weil estaria orgullosa o horroritzada... Mentre el món cultural debatia cada vers, cada símbol, cada idioma, deu mil persones col·lapsaven una plaça com si portessin el pas d’una verge postmoderna. Crits, llàgrimes, cossos aglomerats, esperant una simple presència. Una aparició. El més proper que tenim, avui, a un miracle.

Ni l’àlbum ni l’aparició mariana de Rosalía són un problema. Són el símptoma d’alguna cosa més gran, un desplaçament. Deu mil persones col·lapsant una plaça per veure una cantant multimilionària que factura 12,5 milions anuals mentre fa negocis immobiliaris, demostren que som capaços de mobilitzar-nos, d’emocionar-nos, de crear ritual compartit. Però alguna cosa ha canviat, no?

A Ràdio Noia, Rosalía deia, estirada al llit amb un got de Sauvignon Blanc a la mà, que ha viscut tota la vida amb una sensació de buit que res pot omplir. I es preguntava si aquell espai buit seria l’espai de Déu. A veure, Rosalía, doncs potser sí. O potser és el forat que deixa el capitalisme quan et xucla la vida a través del treball assalariat, la precarietat i la cultura corporativa que et jura i perjura que “som una família” mentre et controla com en un convent del segle XVII. El cas és que aquesta sensació no és teva. És de tota una generació.

Els diagnòstics de salut mental es disparen, els suïcidis creixen. Tothom sent que alguna cosa falta. I davant d’aquest buit col·lectiu, el capitalisme ofereix una sortida molt ben dissenyada: consum cultural com a catarsi emocional. Accessible, immediat i que no amenaci res. Si tens un buit, t’oferim espectacle!

I en aquest context, el *fandom* funciona com a analgèsic. Pertinença immediata, emoció compartida, la il·lusió que formes part d’alguna cosa gran, transcendent. Pots plorar davant de la Rosalía, pots experimentar l’efervescència col·lectiva. Però no qüestionis res. No redistribueixis res. No transformis res. No toquis cap estructura de poder.

Per això inquieta que *LUX* sigui un àlbum sobre l’amor-fusió i sobre desaparèixer. L’amor-fusió que Rosalía extreu de Simone Weil és, com analitzava el filòsof i activista Amador Fernández Savater al seu compte d’Instagram, un amor on les dones tendeixen a “esborrar-se, cancel·lar-se, sacrificar-se”. Rosalía ho canta sense embuts a “Relíquia”: “Pero mi corazón / nunca ha sido mío, / yo siempre lo doy”. I acaba amb: “Yo, que vengo de las estrellas, / hoy me convierto en polvo / pa’ volver con ellas”, a “Magnolias”. Ascensió celestial com a dissolució total. *LUX*, escriu el divulgador i crític cultural Frankie Pizá, convida a mirar cap a un altre lloc, a perdre’s en la brillantor.

I aquí rau la ironia més punyent. Mentre Rosalía converteix verges i sants en contingut d’Instagram

i TikTok, Aliança Catalana o Vox empren aquests mateixos símbols per cridar a mobilitzar-se contra l’avortament i els drets LGTBI. L’extrema dreta omple els símbols de poder, el pop els buida i, per tant, potser també els fa menys perillosos? Això apunta Pizá. Però mentre el pop fa estètica, la dreta fa política. I guanya terreny.

Aleshores, l’ús de la simbologia religiosa per part de Rosalía és funcional per omissió. No mobilitza directament a favor de l’extrema dreta, però tampoc qüestiona l’ordre que la fa possible. Ofereix una via d’escapament bonica mentre el buit continua sent buit i “ells” continuen guanyant amb els mateixos símbols de sempre. Serveix a un poder que necessita que desapareguem, com canta ella, quan el que necessitem és aparèixer cada cop més col·lectivament, políticament, materialment.

No tenim nostàlgia de convents sinó necessitat urgent d’espais on viure no sigui un acte de combustió constant. On l’amor no sigui fusió-dissolució sinó construcció mútua. On la transcendència no impliqui desaparèixer. El tema no és què fa Rosalía amb verges i sants. És què en fem del buit que ens està devorant. ●

SARA BORRELLA

PERIODISTA I COMUNICADORA

EL RELAT DE **ROBERT LONG**
IL·LUSTRACIÓ: **MARC MÉNDEZ**

Instantànies

“La memòria és un regal del Déu” (Pitàgores)

a meva dona Rosa i jo ens presentem a una petita residència per a gent gran al Garraf. El seu pare, l'avi Pere, acaba de ser traslladat al tercer pis, el que equival a dir que el seu estat és ara terminal. No hi ha camí enrere; ja no li queda memòria, l'efecte total de l'alzheimer ha passat factura. Inspeccionem la nova habitació, guardem la roba etiquetada a la calaixera i

provem el llit articulat i el terra antilliscant del bany.

Hem portat alguns voluminosos àlbums de fotos d'en Pere, que comprenen la seva obra més personal. En la fase de negació del dol, encara esperem que puguin ajudar-lo a connectar la memòria amb la imatge i el seu significat. Estem acariciant la nostàlgia per la seva ment lúcida i aguda i pel seu carisma que tant trobem a faltar. Mentre miro les fotografies, els meus records viatgen i deambulen per camins inesperats, buscant una narració, una seqüència significativa d'esdeveniments.

Mirem una fotografia de la seva família feta davant de la basílica de Montserrat, on ell i la seva dona, la Carme, van celebrar les noces d'or, i on havien passat la lluna de mel cinquanta anys abans. La Rosa intenta ajudar-lo a recordar la seva dona, els seus cinc fills i els seus deu nets, assenyalant-li fotos de cadascun d'ells i dient-ne el nom.

En Pere va fer centenars de fotografies de Montserrat, fins i tot va retratar les enormes roques a través d'un telescopi des del seu balcó a l'Alt Penedès: la Mòmia, el Gat, l'Elefant, el Bisbe...

Recordo el dia que el vaig trobar, amb vuitanta anys, al tercer pis de casa seva a punt d'enfilarse damunt del terrat. Havia construït una escala de fusta amb ranures especialment dissenyades, que s'enganxaven a la barana metàl·lica d'un dels balcons de dalt per repenjar-la a la paret. “Afanya't, abans que la Carme em vegi. Tindria un atac”. Vaig aguantar la part inferior de l'escala mentre ell va pujar amb les sabatilles xineses tot portant un trípode i la seva clàssica Leica per poder fotografiar

una part del panorama de la vall de vinyes verdes i ocres als vessants de Montserrat.

Va elaborar una enorme imatge panoràmica de Lavern unint desenes de fotos preses des de dalt del poble. Després, el seu fill petit, en Betu, va uniformar i suavitzar el color i el contrast i va amplificar el muntatge a la mida d'un mural. Va ser l'última col·laboració entre l'artesà i l'artista. Havien falsejat la foto amb cura de manera que totes i cadascuna de les cases es veiessin nítides. I el poble sencer queda coronat per la majestuosa muntanya de fons. Aquest enorme retrat s'exhibeix al cafè del poble.

Recordo un altre dia que tornàvem de casa des d'aquell cafè. Jo, tot preocupat, absorbt en la meua pròpia pel·lícula. De sobte en Pere em manà: “Para!” i, assenyalant amb la mà dreta, “mira!”. Els seus ulls de fotògraf havien emmarcat una rosa vermella brillant sobre el fons d'un llimoner. Tres llimones iridescents formaven un triangle al voltant de la rosa.

Això havia sigut abans d'omplir el dipòsit de gasolina del seu cotxe amb aigua o d'oblidar-se de fixar el cinturó de seguretat de la seva dona, de manera que la vam trobar asseguda a terra del cotxe quan van arribar de la residència de gent gran.

L'alzheimer és cruel i pot convertir un geni en un ximple.

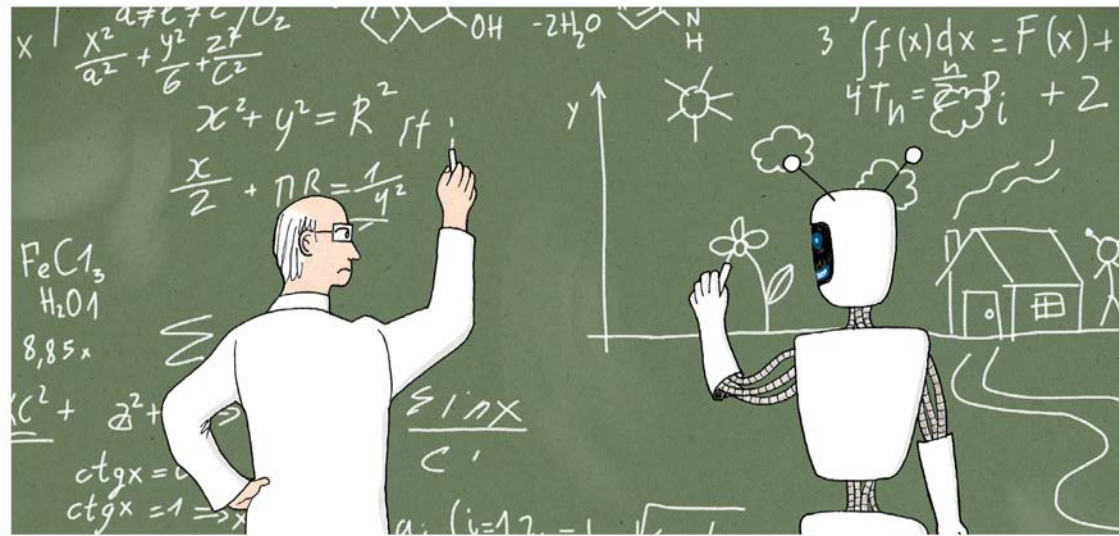
La Rosa continua assenyalant-li els membres de la família a l'àlbum de fotos i repetint els noms.

Mentrestant, miro un altre àlbum: fotos d'estrelles fetes amb la tècnica *time lapse*, anells de llum a la nit mediterrània; la inauguració de l'estació local de trens; retrats de camperols que treballen a la verema.

L'avi Pere ha llegat milers d'imatges que ajuden a mantenir viva la memòria individual i col·lectiva. L'anomenen *El Retratista*. Va saber estar natural i plenament present en cada moment. Les seves fotografies sembla que deixin un rastre dels seus subjectes... alguna cosa directament arrencada d'ells, com una màscara de mort.

La Rosa continua assenyalant-li els membres de la família a l'àlbum de fotos i repetint els noms. En Pere, passiu, té la vista perduda, mirant a distància, com si mirés un vaixell que s'allunya mar endins, a punt de desaparèixer més enllà de l'horitzó. ●

AVE FÉLIX

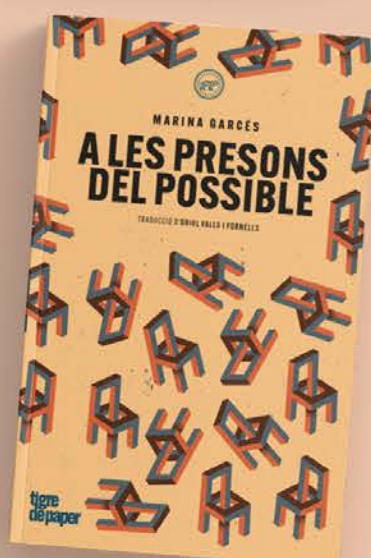

YORGOS

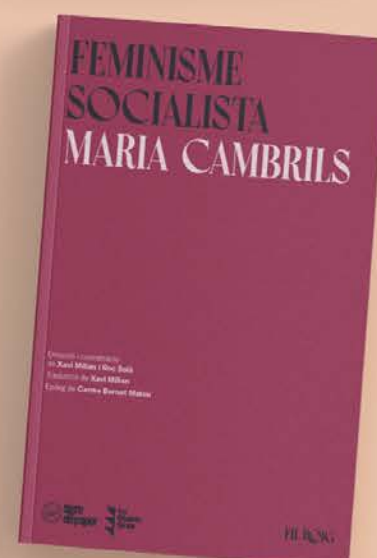
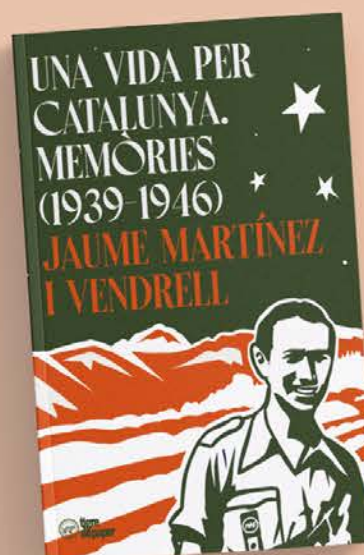
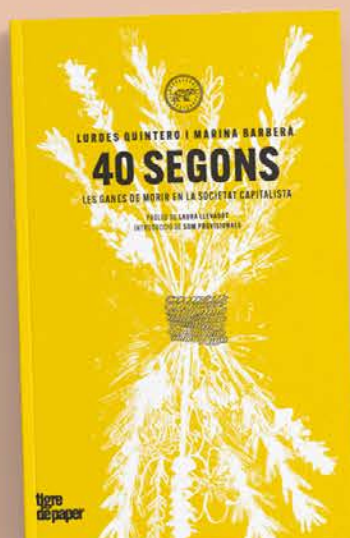
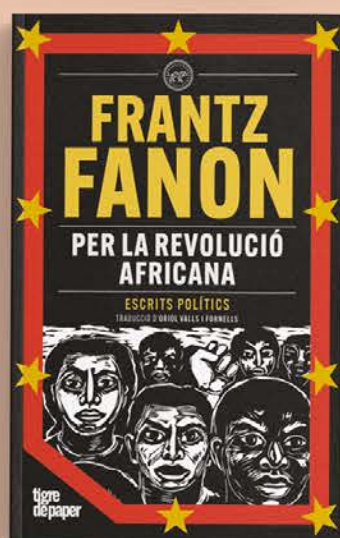
MARINA BUXÓ

**Les *ficcions*
han de seguir
sent ficcions.**

**Les *idees*
han de continuar
sent nostres.**

SOTA FOCUS

4-15

Pacte d'agressió als avenços feministes des de les institucions.

L'entrada de Vox a les principals instàncies de poder del País Valencià i les Illes, o el seu suport a governs del PP, està suposant un cop de volant regressiu a les conquestes assolides per les lluites dels feminismes i dels col·lectius LGBTIQ+.

Entitats dedicades a l'activisme en contra del dret a l'avortament, com la fundació Provida, Red Madre, la Fundación Madrina o 40 Días por la Vida, regades amb ajuts públics.

SOBIRANIES

16-21

La Nau Bostik, cent camions de runa i deu anys fabricant ciutat.

22-23

El retorn del llop, una bona notícia per als ecosistemes.

24-25

Xarxes de custòdia del territori per frenar la destrucció de la vida no humana.

26-27

El laberint de les violències en les relacions 'mariques'.

28-29

Roland Mimi Ngoy: "Àfrica no és un interlocutor inferior, sabem defensar els nostres drets".

30

Api, el proletariat de l'escudella de Nadal.

LA CENTRAL

32-33

Treball sexual: sortir de la clandestinitat.

INTERNACIONAL

34-37

El Líban: un any d'alto el foc amb la mirada a Gaza i la memòria a Sabra i Shatila.

38-39

Extractivisme, negacionisme climàtic i de gènere, una trama d'amistats perilloses.

L'ENTREVISTA

40-45

Josefa Sánchez Contreras: "La defensa del territori no necessàriament és ecologisme, té una genealogia anticolonial".

IDEARI

46-51

Atenció! Nous assajos per no perdre el món de vista.

52

Mikaelah Drullard, una posició no humana contra el feminisme binari i colonial.

53-55

'La haine', l'odi persistent en caiguda lliure.

56-57

Les supersticions, una eina del poder.

58-59

A debat: L'ús de la simbologia religiosa per part de Rosalia és transgressor o alimenta l'onada reaccionària?

60-61

Relat: "Instantànies".